

Glasiło Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba

ISSN 1392-4977

Crnogorski glasnik

GODINA XIX. _ BROJ 109. _ SIJEČANJ-VELJAČA / JANUAR-FEBRUAR _ 2018.

PROSLAVA BOŽIĆA U CRNOGORSKOM DOMU

Radi vas Bogom vsedržiteljem
vas preklinjem u tri puta
vas zaklinjam da se ne mrzite,
jer ćete u veliku nesreću panuti.
Svom silom nebeskom vas zaklinjam
nemojte sami sebe do
takve nesreće dovesti ...

Sveti PETAR Cetinjski

Sad ostaje u vašu volju
da slušate moje nauke i zakletve,
oli da ne slušate, jer ja vas silom
na poslušanije nagnati ne mogu,
ako vi nećete od Boga straha imati,
s kojijem vas u tri puta i u trista putah
zaklinjam da sami sebe ne izgubite ...

Sveti PETAR Cetinjski

03.01.2018. u Crnogorskom domu

Tradicionalno druženje, u organizaciji Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb, Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Predstavnik crnogorske nacionalne manjine u Zagrebačkoj županiji, u Crnogorskom domu u Zagrebu održano je 3. januara 2018.

**SRETAN BOŽIĆ, SRETNNA NOVA GODINA,
HRISTOS SE RODI...!**

Srijeda, večer, 3. januara Crnogorski dom u Zagrebu ispunili su brojne Crnogorke, Crnogorci i naši dragi prijatelji: Bošnjaci, Makedonke, Albanci, Srbi, pripadnici ostalih nacionalnih zajednica u Hrvatskoj i, naravno, Zagrepčanke i Zagrepčani bez kojih ne bismo mogli zaokružiti ovo lijepo druženje.

Božić su čestitali Milanka Bulatović, predsjednica Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, Dušan Mišković, predsjednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, i Vujadin Prelević, predstavnik crnogorske nacionalne manjine Zagrebačke županije. Tra-

dicionalnu domaću hranu po staroj recepturi pripremile su članice crnogorske zajednice. A bilo je krasno: prepuna trpeza svih đakonija: tradicionalnih crnogorskih priganica i sira, raznih pita, mesnih delicija, baklava, štrudli i svih ostalih zamislivih i nezamislivih slatkiša, sve zaokruženo crnogorskim Vrancem.

ŠTO JE ŠTO

SUSRETI CRNOGORACA I PRIJATELJA CRNE GORE

Proslava Božića u Crnogorskom domu 3

KOMENTAR

Čija je Bokeljska mornarica 5

RIJEKA

NZC Rijeka svečano proslavila božićne i novogodišnje praznike 9

Gostovanje NZC Rijeka u Viškovu 9

Posjet gostiju iz Cetinja 10

Književno veče u Rijeci 10

NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA

Manjine skijaju poput olimpijaca 11

VIJESTI

Peticija za vraćanje imovine Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi 12

Prikupljanje potpisa za bolji položaj manjina u Europi 14

KULTURA I UMJETNOST

Imala je samo 19 godina 15

Društvena igra "Strašne žene" 17

(Ne)Otkriveno blago Crne Gore 18

Veče sa Ivicom Prtenjačom 20

The Books of Knjige: Slučajevi pravde 22

Crnogorac u krevetu 24

DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU

Pet godina dokumentarnog filma u Crnogorskom domu 26

Katedrala i Slike iz zaboravljenog kraja 27

INTERVJU

Novi ministar kulture Crne Gore Aleksandar Bogdanović u razgovoru za Pobjedu 29

ZANIMLJIVOSTI

Fitnes mišića lica 32

Najstarija crnogorska arhivirana vina 34

KOLUMNAMA

Nevidljive žene heroine 36

Škola 37

Čičak 38

LIJEPA RIJEČ

Vaš i moj Monte negro 40

CRNOGORSKI VLADARI

Stefan (Stefanica) Crnojević 42

CRNOGORSKA TRPEZA

Ukusi Crne Gore 45

KARIKATURA

46

Izdavači: NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE I VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA, Zagreb, Trnjanska c. 35, Tel./Fax: 01/6197 078, 01/6314 264, E-mail: nzch@net.amis.hr, vijececrn@net.amis.hr, montenegro@net.amis.hr, Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr
* Za izdavače: Danilo Ivezić i Dušan Mišković * Glavni i odgovorni urednik: Maša Savićević * Redakcija: Milanka Bulatović, Nataša Gerželj, Danilo Ivezić, Dragutin Lakić, Nataša Rašović, Dušan Roganović * Grafička priprema i tisak: Skaner studio d.o.o. * Rukopisi se ne vraćaju * Naklada/Tiraža 1000
Glasilo je, putem Savjeta za nacionalne manjine, financirano iz državnog proračuna Republike Hrvatske i Zagrebačke županije – predstavnika crnogorske nacionalne manjine Zagrebačke županije i Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba. Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i prilozima pomognu redakciji „Glasnika“ na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista. Tekstovi nijesu lektorisani te se izvinjavamo autorima i čitaocima.

Predsjednik **DUKLJANSKE AKADEMIJE NAUKA I UMJETNOSTI** akademik **SRETEN PEROVIĆ** uputio je slijedeću čestitku:

2018

Svim Građanima Crne Gore

Poodraslim i tek rođenima

Porodičnog doma čuvarima

Majkama i brižnim očevima

Dobroželećima i dobra želećima

Agnosticima Teistima i Ateistima

Istrajnim Neimarima Homoljublja

Onima koji se mole za opstanak

Gladnima i Zasićenima

Svima što su voljom ili nevoljom

Udaljeni od domaćega praga

Ljudima- sjenkama Mučenicima

U zbjegovima i logorima

Na bijesnim morskim valovima

Našima u Svijetu i njihovom svijetu

Našima u Zemlji Odanima Zemlji-

Za vedre praznične i sve buduće dane

Šaljem dobre želje i ohrabrujuće nade

Da bi božićni ugođaj bio potpun donesen je badnjak, mlado cerovo drvo, koje predstavlja simbol drveta koje su, po predaji, pastiri donijeli Josipu i Mariji da nalože vatru i zagriju špilju. Prostor Crnogorskog doma krasilo je i božićno drvo doneseno iz Crne Gore, koje je jedan od pripadnika crnogorske zajednice iz Slavonije posadio tamo i ovom prigodom donio u Zagreb na proslavu. Božić je najveći crnogorski blagdan, proslava počinje na Badnjak kad se posebno priprema večera i proslava Božića. U Crnoj Gori sačuvani su stoljetni običaji slavljenja Božića pa je nešto od toga prezentirano i na zagrebačkoj proslavi. Jedan od zanimljivih običaja je da se na Badnji dan ništa iz kuće ne daje, niti se išta posuđuje, a ne ide se ni u posjet susjedima i rođacima.

Pjevale su se starogradske, izvorne crnogorske, makedonske, međimurske, sevdalinke...

Brojni su bili zagrljaji i poljupci, pa još na crnogorski način, želje za zdravlje, sreću, ljubav, sve je to lijepa ljudska osobina vječne nade da će biti bolje, a hoće!

Sretna nam i zdrava Nova godina i da uživamo u životu!

ČIJA JE BOKELJSKA MORNARICA

Autor teksta: Admiralat i Upravni odbor Bokeljske mornarice Kotor

Bokeljska mornarica, kako proizilazi iz njenog imena, pripada Boki Kotorskoj i Bokeljima - stoji na početku teksta koji potpisuju Admiralat i Upravni odbora Bokeljske mornarice Kotor, a mi ga objavljujemo u cjelosti.

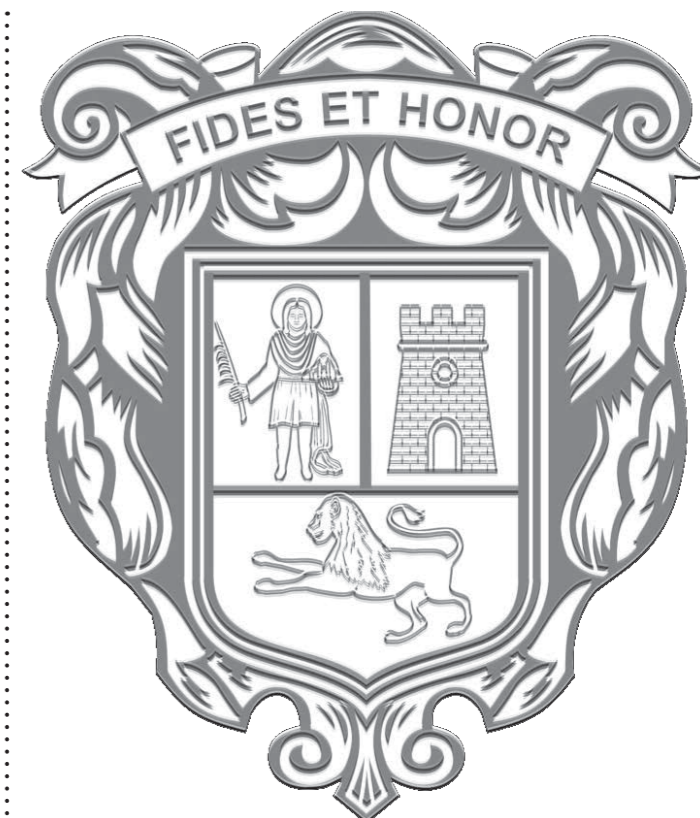
Bokeljska mornarica, kako proizilazi iz njenog imena, pripada Boki Kotorskoj i Bokeljima.

Boka Kotorska se nalazi u Crnoj Gori koja danas baštini materijalne i nematerijalne kulturne vrijednosti koje su stvorene tokom cijele istorije od raznih civilizacija, kultura, etničkih i vjerskih zajednica, kao i država koje su postojale na njenoj današnjoj teritoriji.

Bokelji kao stanovnici Boke Kotorske baštine i dijele vrijednosti koje su u toku njene duge i bogate istorije stvorene na ovom prostoru. U Boki su u toku dvije i po hiljade godina živjeli pripadnici raznih naroda, antičkih, kulturnih i vjerskih zajednica koji su dali svoj doprinos njenoj kulturi čiji smo baštinici. Osnovna aktivnost Bokelja u Boki Kotorskoj bilo je pomorstvo koje ih je spajalo sa svijetom i omogućilo da se u Boki nalaze svi slojevi materijalne i nematerijalne kulture, kao i u drugim djelovima evropskog Mediterana i da bude integralni dio evropske civilizacije. Najveće vrijednosti našeg naslijeđa koje su i danas žive su tolerancija, mirni suživot i prožimanje kultura, vjera i naroda, pri čemu svako zadržava svoj specifični identitet. Budući da su Kotor i njegova okolina po više osnova proglašeni baštinom čovječanstva od UNESCO-a, Boka pripada i svijetu, dakle svima.

Bokeljska mornarica koja je, poslije Crkve, najstarija institucija na teritoriji Boke Kotorske i Crne Gore, svjedok je i protagonista njihove istorije, kao i istorije Jadrana i Mediterana, i riznica njihovih najvažnijih vrijednosti. U zadnje vrijeme postoje tendencije da se u javnosti raspravlja o Bokeljskoj mornarici i njenom identitetu, vjerovatno zato što ona pokazuje da je, i pored više do dvanaest vjekova istorije, veoma vitalna i zato što je u toku njena kandidatura od strane Crne Gore za upis na Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine UNESCO-a. Pri tome se bez validnih argumenata, poznavanja istorije i miješajući proizvoljno vjerske, etničke i političke kriterijume, od strane osoba i institucija iz susjednih država, a i od nekih Bokelja, svojata Mornarica, insistira se na njenom etničkom, odnosno nacionalnom, karakteru.

Tako se često u medijima iznose teze da je Boka srpska,

da su svi Bokelji, uključujući Crnogorce i Hrvate, zapravo Srbi koji su promijenili identitet, a da su i svi bokeljski katolici isto tako Srbi koji su promijenili vjeru.

Iz Hrvatske su u zadnje vrijeme veoma intenzivni protesti zato što Crna Gora kandiduje Mornaricu za nematerijalno kulturno dobro čovječanstva kod UNESCO-a i to radi bez Hrvatske. Isto tako insistira se da je Mornarica kulturno dobro prije svega Hrvata u Boki. O tome se čak ovih dana raspravljalo u Saboru Hrvatske i u Skupštini Crne Gore, a u nekim medijima u Hrvatskoj naslovi su bili "Rat oko Bokeljske mornarice". Tolika pažnja posvećena Mornarici pokazuje da je ona veoma važna, ali isto tako da svojatanje Mornarice proizilazi iz nepoznavanja njene istorije, statuta i obimne naučne i stručne literature na tu temu. Predsjednik Vlade Crne Gore Duško Marković je 20. decembra ove godine u Skupštini Crne Gore u svom odgovoru na pitanje poslanika Hrvatske građanske inicijative Adrijana Vuksonovića da li je Ministarstvo kulture prilikom kandidovanja Bokeljske mornarice za UNESCO-vu listu nematerijalnog kulturnog blaga izostavila u samom tekstu kult Svetog Tripuna i ime hrvatskoga naroda, naglasio da Crna Gora, kao država koja baštini multikulturalnost kao osnovnu

vrijednost, svoje cjelokupno nasljeđe tretira integralno, cjelovito, ne dijeleći ga prema nacionalnoj pripadnosti.

“Jer, riječ je o kulturnim vrijednostima koje pripadaju građanima, cijelom društvu, i sa kojima svako ima pravo da se identifikuje“. On je takođe istakao da će nakon kandidature za UNESCO Reprezentativnu listu, Bokeljska mornarica pripadati svim građanima svijeta, “pa je prisvajanje od bilo koje strane u ovom slučaju izlišno, tim prije što je Bokeljska mornarica kulturno dobro koje je starije od pojave nacionalnih država na Balkanu, odnosno predstavlja nasljeđe koje je opstalo uprkos brojnim društveno-istorijskim okolnostima i kulturnim uticajima”, rekao je Marković.

I pored tumačenja predsjednika Markovića, Admirat i Upravni odbor Mornarice smatra za nužno da se oglasi ovim tekstom i da posjeti na neke elementarne činjenice koje se tiču njene istorije i sadašnjosti koje očigledno nijesu poznate protagonistima aktuelnih rasprava.

Prema tradiciji i prema nekim istorijskim indicijama Mornarica, odnosno Kotorska bratovština pomoraca, je osnovana 13. januara 809 g. kada je venecijanski brod donio u Kotor relikvije svetog mučenika Tripuna koje je otkupio kotorski plemić Andreaci Saracenis i smjestio ih u crkvu koju je sagradio. U to vrijeme je Kotor, kao i drugi gradovi na obali istočnog Jadrana, bio pod vlašću Vizantije,

a u njemu je živjelo latinsko i vizantijsko stanovništvo, Slovena još nije bilo. Kotor sa okolinom je polovinom XI vijeka postao dio prve crnogorske države Duklje i ostao do polovine XII vijeka. Oko 1185. Kotor je, kao i cijela Duklja, bio osvojen od Srbije i ostao u njenom sastavu do 1371g. U tom periodu grad je imao veliku autonomiju, zapadnu kulturu, službeni jezik je bio latinski i bio je sjedište katoličke biskupije, osnovane vjerovatno u V vijeku. Iz toga perioda potiče prvi sačuvani dokument koji 1353. g. pominje “Pobožno udruženje kotorskih pomoraca“ (*Pia sodalitas navicularum Catharensium*). Od 1371 do 1384 Kotor je priznavao vlast mađarsko – hrvatskog kralja, od 1384 do 1391 vlast bosanskog kralja, a zatim je do 1420. bio samostalna republika. Kako su bili ugroženi od čestih napada oblasnih gospodara iz zaleđa i Dubrovnika, a prijetila je opasnost od Osmanskog carstva koje je prodiralo na Balkan, Kotorani su sedam puta tražili da ih Mletačka republika uzme u zaštitu. Konačno 1420.g. počinje period mletačke vladavine koji je trajao do 1797.g, koji je bio i najvažniji dio istorije Mornarice. Iz 1463 g. datira njen najstariji sačuvani statut, na italijanskom jeziku, i ona se tada zvala Katorske bratovštine Sv. Nikole mornara“ (*Fraternitas Divi Nicolai marinariorum de Catharo*). Ona je bila najvažnija od brojnih bratovština u Kotoru jer je pomorstvo bila najvažnija privreda djelatnost. Pored vjerskih, ekonomskih, obrazovnih i humanitarnih funkcija

ona je u XV. v. dobila i vojne funkcije i vojnu organizaciju. Imala je zadatak da brani grad, zaliv, obalu i da učestvuje u sastavu mletačke flote u ratovima i bitkama na Jadrani i Mediteranu. Kao nagradu za pokazano junaštvo Mornarica je dobila od Venecije brojne privilegije; među njima je bilo i preuzimanje vlasti u Kotoru na tri dana prilikom proslave svetoga Tripuna, koju je Mornarica organizovala, kao i oslobađanje osuđenika. Sve do 1859 godine bratovština se nazivala Katorska mornarica. Ukinuta za vrijeme francuske vladavine Bokom 1807-1814 g, Mornarica je obnovljena u toku jednog vijeka austrijske vladavine pod nazivom “Plemenito tijelo Bokeljske mornarice“ i 1874.g je dobila novi statut, na italijanskom jeziku. Izgubila je vojne funkcije, sačuvavši vojnu organizaciju, i postala memorijalna organizacija. Obnovljena je 1934. pod nazivom Bokeljska mornarica i dobila novi statut. Ukinuta od okupatora za vrijeme drugog svjetskog rata, inovirana je i dobila novi statut 1964. i od tada statuti su se mijenjali više puta, a posljednji put 2016. Mornarica je i pored promjena nastavila da uspješno djeluje u novim okolnostima, ali uvijek vjerna svojim tradicijama i vrijednostima i svome motu Fides et Honor – Vjera i Čast.

Tokom cijele istorije Mornarica nikada u svome imenu nije imala nacionalni ili etnički predznak. Nju su činili pripadnici raznih etničkih grupa, a ne postoje podaci o njenom etničkom sastavu koji mogu biti argument o predominaciji jedne etničke grupe. Činjenica da je Mornarica u prošlosti bila i vjerska, odnosno katolička bratovština, nije dokaz da su njeni članovi bili pretežno Hrvati, premda nije sporno da su

zadnjih 150 godina, nakon formiranja nacionalnih identiteta na prostoru Boke Katorske tokom XIX stoljeća i obnove rada Mornarice od strane Austrougarske monarhije 1859. godine pod novim imenom “Plemenito tijelo Bokeljske mornarice“, važnu ulogu u njenom razvoju imali katolici koji su se uglavnom nacionalno izjašnjavali kao Hrvati. Katolička crkva je univerzalna a ne nacionalna, u Boki su živjeli katolici razne etičke pripadnosti. U vrijeme kada je Mornarica bila i vjerska bratovština bilo je i pravoslavnih članova. Niko u Boki nije mogao da se bavi pomorstvom i pomorskom trgovinom ko nije bio član Mornarice, a već krajem XVII vijeka na teritoriji Boke, koja je tada obuhvatala prostor od Sutomora do Sutorine, katolici su činili trećinu stanovništva. Ni danas Mornarica ne vodi evidenciju o nacionalnoj i vjerskoj strukturi članova.

Bokeljska mornarica kao organizacija postojala je samo u Kotoru sve do 1972 godine, kada se osnivaju podružnice u Tivtu i Herceg Novom, a 1974.g. osnivaju se podružnice u Zagrebu a zatim i u Beogradu, premda su u Zagrebu 1924. godine, a 1929. godine i u Beogradu osnovana udruženja Bokelja koja su njegovala tradicije Boke Katorske i Mornarice, ali nijesu bili njen sastavni dio.

U Hrvatskoj su poslije 1974. godine osnovane i druge podružnice, ali su se 1991.g godine odvojile od Matice u Boki, promijenile statut i ime u Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809, što znači da su podružnice bile u jedinstvu sa Bokeljskom mornaricom samo 17 godina, što je jako malo u istoriji Mornarice koja traje 1208 go-

dina. Rukovodstvo Mornarice već godinama pokušava da pregovara i saraduje sa hrvatskim bratovštinama u cilju postizanja punog jedinstva za koje je jedini uslov prihvatanje imena i statuta Bokeljske mornarice Kotor, ali to do sada nije dalo rezultate. Niko ne dovodi u pitanje pravo na postojanje hrvatskih bratovština, niti Bokeljima u Hrvatskoj da gaje tradicije niti je bilo protesta kada je Hrvatska proglasila kolo svetoga Tripuna i Tripundanske svečanosti svojim kulturnim dobrom. Isto tako ne dovodi se u pitanje ni doprinos Hrvata u Boki istoriji Bokeljske mornarice.

Takođe i podružnica u Beogradu koja se ugasila 1991 g., a obnovljena 2009. godine nedavno se odvojila od Matice u Boki. Imajući sve to u vidu jasno je da nema istorijskih ni drugih argumenata da se ističe teza o etničkom karakteru Mornarice, niti da bilo koja etnička grupa ili susjedna država ističe pretenzije na Mornaricu.

Kada je u pitanju kandidatura Mornarice za upis na Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva UNESCO-a, pravo je i dužnost Crne Gore da čuva i valorizuje kulturne vrijednosti koje su tokom istorije nastale na njenoj teritoriji, uključujući i Bokeljsku mornaricu. Nijesu tačni navodi da u materijalu za kandidaturu nije spomenut sveti Tripun, kolo i drugi bitni elementi tradicije i istorije Mornarice. Nije u materijalu bilo pomena nijedne etničke grupe i naroda koji se ugradio u tu istoriju, jer ih ima jako puno, akcenat je dat na univerzalni, multietnički i multikulturni karakter Mornarice, bez obzira na činjenicu

da su joj Hrvati dali veliki doprinos. Potrebno je naglasiti da se dosije za upis Mornarice na listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva predstavlja komisiji UNESCO čiji članovi iz tog materijala treba da shvate univerzalne, svjetske vrijednosti koji preporučuju Mornaricu za upis, a ne njenu nacionalnu ili konfesionalnu pripadnost.

Zajednička kandidatura Mornarice za UNESCO od strane Crne Gore i Hrvatske nije bila moguća prije svega zato što nije bilo kakve zvanične inicijative Hrvatske prema Crnoj Gori u vezi zajedničke kandidature tako da je Crna Gora samostalno ušla u taj proces i što Mornarica u toku istorije nije postojala na teritoriji današnje Hrvatske, izuzev u kratkom periodu poslije 1974 g. kao i zato što su se podružnice u Hrvatskoj odvojile od Matice 1991. g. i nijesu više sa njom u jedinstvu.

Kulturne vrijednosti, posebno kada su u njihovom stvaranju učestvovali pripadnici raznih naroda i država, bi trebalo da budu elemenat njihovog spajanje i saradnje, a ne kontrolverzija i sukoba. Kada Mornarica, kao što se nadamo, bude proglašena svjetskom kulturnom baštinom, onda će ona pripadati svima, uključujući Hrvate, Srbe, Italijane, Grke, Austrijance i druge, koji su joj u raznim periodima i u raznoj mjeri dali doprinos.

Nadamo se da smo ovim dali dovoljna objašnjenja o tradicijama, istoriji i prirodi Bokeljske mornarice, a za detaljnije informacije upućujemo na naš sajt www.bokeljskamornarica.com i na brojna naučna i stručna djela objavljena na tu temu.

NZC RIJEKA SVEČANO PROSLAVILA NOVOGODIŠNJE I BOŽIĆNE PRAZNIKE

Izvijestio: Živko Pejović Cuca

U prostorijama NZC Rijeka dana 03.01.2018. godine svečano su obilježeni novogodišnji i božićni praznici. Predsjednik NZC Rijeka Želimir Novaković otvorio je skup pozdravljajući sve prisutne te im zaželio uspješnu Novu 2018. godinu.

Član zbora NZC Rijeka Nikola Lučić nastavio je voditi program istaknuvši kako su nekada u svim krajevima Crne Gore proslavljani ovi praznici.

Voditeljica zbora "Montenegrina" dirigirala je izvedbom šest pjesama iz repertoara zbora.

U programu je učestvovala i Davorka Brusić na gitari, otpjevavši dvije pjesme. Brojna prisutna publika pljeskom je pozdravila sve izvođače. Velimir Ristić pročitao je prigodni recital.

Podijeljene su diplome u pojedinačnom šahovskom turniru članova Zajednice.

Poslije službenog dijela slijedila je zakuska i druženje do kasnih sati.

GOSTOVANJE NZC RIJEKA U VIŠKOVU

Izvijestio: Jovan Abramović

Uloga nas Crnogoraca na riječkom području je da sačuvamo naš identitet i to tako da se predstavljamo kao ambasadori Crne Gore. To predstavljanje očituje se kroz kulturne manifestacije ali ne samo u Rijeci već i u drugim okolnim mjestima.

Prepoznati smo i dobivamo dosta poziva za nastupanjem našeg zbora. Vrlo uspješan nastup imali smo u Viškovu 14.01.2018. godine kod kulturno-umjetničkog društva "Prosvjeta". Otpjevali smo tri crnogorske pjesme: *Durmitore*, *Oj Cetinje ponos grade* i *Mostovi na Morači*.

U pripremi su i ostale aktivnosti: Okrugli stol, izložbe slika i književne večeri. Zahvaljujući ovakvim aktivnostima našoj zajednici pridružuju se novi ljudi drugih nacionalnosti kao članovi pjevačkog zbora.

POSJET GOSTIJU IZ CETINJA

Autor teksta: Želimir Novaković; Autor fotografija: Slobodan Petković

Dana 11.02.2018. godine održan je 35. Međunarodni Riječki karneval. Kao gosti karnevala bili su predstavnici Cetinja. Prije njihovog učešća organizirano je druženje u prostorijama NNC Rijeka gdje je bio prisutan i dio članova Zajednice.

U samoj Međunarodnoj karnevalskoj povorci sudjelovale su 102 grupe s više od 10.000 sudionika, među kojima njih deset iz inozemstva – Italije, Slovenije, Belgije, Srbije, Makedonije i Crne Gore (Herceg Novi i Budva).

KNJIŽEVNO VEČE U RIJECI

Izvijestio: Nikola Lučić D.I.A.

U organizaciji NNC Rijeka i galerije "RI-ART", dana 15.02.2018. godine održano je književno veče uz promociju knjige "Iz dnevnika" mlade crnogorske književnice Tanje Sekulić iz Bara. Gosti večeri bili su gđa. Zoja Strenja-Šolaja književnica iz Zadra koja već 10 godina živi i stvara u Rijeci. Drugi gost večeri bio je mladi pjesnik Luka Skorić koji piše na dijalektu opatijske čakavštine a uz to piše i haiku poeziju.

Dok je Luka čitao pjesme iz svoje posljednje zbirke, gđa. Zoja Strenja-Šolaja čitala je priče iz svog posljednjeg romana "Roundabout" u kojem na lirski i osebujuć način piše

o osobnim sudbinama pojedinaca i obitelji u dramatičnim vremenima rata na zadarskom području. Književnica Tanja Sekulić čitala je priče iz svoje zbirke "Iz dnevnika". Priče su autobiografskog karaktera sa stvarnim i fiktivnim događajima. Pisane kratkim jezgrovitim rečenicama kojima postiže zanimljiv ritam pa i dramatiku događaja. To knjigu čini izuzetno zanimljivom za suvremenog čitatelja. Knjiga je pisana crnogorskim književnim jezikom.

Književno veče vodili su gđa. Lada Perović iz "RI-ARTA" i Nikola Lučić iz NNC Rijeka.

MANJINE SKIJAJU POPUT OLIMPIJACA

Autor teksta i fotografija: Zoltan Balaž Piri

Drugo natjecanje u skijanju (veleslalomu) za pripadnike nacionalnih manjina Grada Zagreba održano je 25. veljače na Sljemenu. Natjecanje je organizirano na inicijativu Poljske škole u Zagrebu u suradnji s Koordinacijom vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba, te suorganizatorom Zagrebačkim skijaškim savezom i Sportskim savezom Grada Zagreba. Natjecalo se u pet kategorija u amaterskom veleslalomu. Medalje je pobjednicima dodijelila osobna izaslanica gradonačelnika Zagreba, Elizabeta Knorr, pomoćnica pročelnika Sektora za promicanje ljudskih prava, civilno društvo i nacionalne manjine Grada Zagreba. U kategorije djece do 10 godina starosti 1. mjesto je osvojila Marija Kapusta (poljska manjina), 2. mjesto Jakov Babarović (mađarska manjina), 3. mjesto David Kurtović (poljska manjina). U kategoriji pionira 1. mjesto je

osvojio Karlo Glavić (poljska manjina), 2. mjesto Nika Vugrin (Hrvatska), 3. mjesto Ivan Veličković (slovenska manjina). U kategoriji juniora poredak je: 1. mjesto Vjekoslav Novković (slovenska manjina), 2. mjesto Ana Kovač (poljska manjina), 3. mjesto Ida Balaž-Piri (mađarska manjina). U kategoriji seniora žena; Emese Nagy (mađarska manjina) osvojila je 1. Mjesto, 2. mjesto Agata Klinar Medaković (slovenska manjina), 3. mjesto Elzbieta Radevski (poljska manjina), dok su u kategoriji muških seniora prva tri mjesta osvojili: 1. mjesto Krešimir Kapusta (poljska manjina), 2. mjesto Toni Babarović (mađarska manjina) te 3. mjesto Ivan Kurtović (Hrvatska). Ovo je bila odlična prilika, osim za natjecanje, i za druženje pripadnika nacionalnih manjina na hladnoj, ali prekrasnoj zimskoj idili na Zagrebačkoj gori.

PETICIJA ZA VRAĆANJE IMOVINE CRNOGORSKOJ PRAVOSLAVNOJ CRKVI

Elektronsku peticiju za ukidanje svih nezakonitih upisa Srpske pravoslavne crkve (SPC) nad crnogorskim manastirima i crkvama i vraćanje u vlasništvo državi Crnoj Gori, potpisalo je za nepunih sedam dana preko 2.000 ljudi, saopšteno je iz Crnogorske pravoslavne crkve (CPC).

"Za nepunu nedjelju dana, e-Peticiju je potpisalo već preko dvije hiljade ljudi, od juče, od kada se organizuje u crnogorskim gradovima potpisivanje uz ličnu kartu, još nekoliko stotina", kaže se u saopštenju.

U CPC očekuju da će broj potpisa vrlo brzo preći sedam hiljada čime bi se, kako su naveli, stekli uslovi da se pokrenu i formalne inicijative pred nadležnim državnim organima.

Oni su podsjetili da Peticiji mogu pristupiti i građani "koji nijesu baš vični elektronskom potpisivanju", i pozvali sve zainteresovane da je potpišu.

"Najostrije osudjujemo izjave i uvrede čelnika SPC protiv

Peticije", kazali su iz CPC.

Kako su naveli, peticija je legitiman demokratski metod, prepoznat po svim međunarodnim standardima, da građani izraze svoj stav i apel državnim organima da riješe neko pitanje od društvenog značaja.

"Nazivati takav jedan legitiman i civilizacijski čin običnog građanina, budalaštinom, može samo neko ko u suštini prezire "malog" čovjeka, njegovo osnovno ljudsko pravo na slobodu mišljenja i govora", kaže se u saopštenju.

Navodi se da okoštala klerikalna struktura SPC ne razumije elementarna dostignuća savremenog svijeta, ne poštuje različitosti i pluralizam misli i ideja.

"I zato hoće da uguši svaku demokratsku inicijativu", dodaje se u saopštenju CPC.

Poziv na potpisivanje i objavu inicijative vam prenosimo u cjelosti:

Poštovane sestre i braćo Crnogorci i Crnogorke u Crnoj Gori i dijaspori, bez obzira na vjeru i politička opredjeljenja,

POZIVAM VAS da se potpisivanjem ove peticije pridružite zahtjevu i težnjama da se vijek stara nepravda ispravi i da se vjerski objekti koje su gradili naši preci konačno vrate u vlasništvo države Crne Gore.

"Nezavisna i međunarodno priznata Kraljevina Crna Gora je 1918. godine okupirana i aneksirana od strane Srbije. Suprotno međunarodnom pravu, ugovorima, običajnim pravnim pravilima i moralu, kao i normama crnogorskog Ustava i zakona, tada je prestala da postoji samostalna država Crna Gora. Nakon toga, pored ostalog, vladajući krugovi Kraljevstva SHS pristupili su i realizaciji projekta uspostavljanja Srpske patrijaršije. Tada je i pokrenut postupak ukidanja autokefalne Crnogorske pravoslavne crkve. On je sproveden bez legitimiteta, na način suprotan normama Ustava Crne Gore (1905), tada još uvijek formalno – pravno punovažnog, te Ustava Svetoga sinoda Crnogorske pravoslavne crkve (1903), koji je u to vrijeme, takođe, bio na snazi." - Novak Adžić

Rezultati peticije će se poslati na adresu Skupštine Crne Gore.

Vesko Karadzic - Montenegrin Canadian Association

PRIKUPLJANJE POTPISA ZA BOLJI POLOŽAJ MANJINA U EUROPI

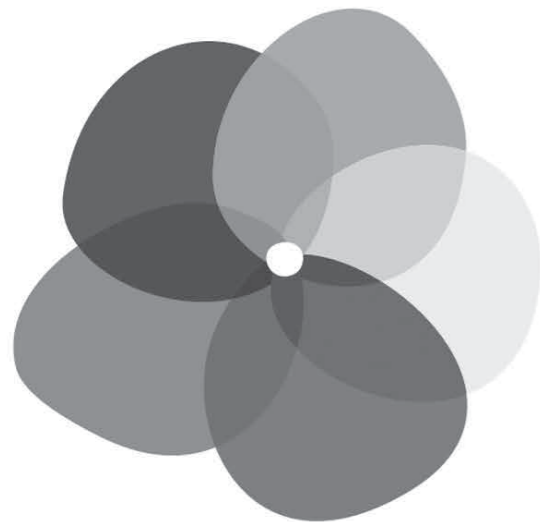
Posljednjih mjesec dana u tijeku je prikupljanje potpisa za europsku građansku inicijativu **Minority SafePack – milijun potpisa za raznolikost u Europi koju je pokrenula Federalna unija europskih nacionalnosti, FUEN, s ciljem poboljšanja položaja nacionalnih manjina usvajanjem novih zakona i normi Europske unije.**

Europsku građansku inicijativu "Minority SafePack" pokrenula je Federalna unija europskih nacionalnosti, FUEN, s ciljem poboljšanja položaja nacionalnih manjina kroz usvajanje novih zakona i normi Europske unije. Nažalost, još nije izrađena preporuka na razini EU o nacionalnim manjinama i manjinskim, regionalnim jezicima, te se stoga u pojedinim državama članicama EU tretiraju različito. Na političkoj sceni EU dominiraju političari većinskih naroda čije države niti ne pokazuju veću spremnost za bavljenjem nacionalnim manjinama.

Unatoč tomu, u Europskoj uniji postoji institucija Građanska inicijativa; ako iz najmanje šest država članica uku-

pno milijun građana izrazi neki zahtjev, tad se Europska komisija time mora baviti. U zemljama članicama EU više od 50 milijuna građana pripadnici su neke nacionalne manjine, te je FUEN, koja na razini EU objedinjuje udruge nacionalnih manjina, pokrenula građansku inicijativu "Minority SafePack". Cilj joj je prikupljanjem određenog broja potpisa potaknuti Europsku komisiju na izradu prijedloga paketa zakona koji bi poboljšao očuvanje nacionalnih i jezičnih manjina te jačanje kulturne i jezične šarolikosti.

U Hrvatskoj su ovoj inicijativi dali potporu Savjet za nacionalne manjine Vlade RH i Odbor za nacionalne manjine i ljudska prava Hrvatskog sabora. Svaki potpis je važan da bi ova inicijativa postigla cilj. Krajnji rok za predaju prikupljenih potpisa je 3. travnja 2018.. Inicijativu možete potpisati i putem web stranice Europa.eu.

MINORITY SAFEPACK INITIATIVE

**NISTE SAMI. MILIJUN POTPISA
ZA RAZNOLIKOST U EUROPI**

IMALA JE SAMO 19 GODINA

Autor teksta: Nataša Rašović

Na 10. međunarodnom natječaju karikature časopisa **Nosorog**, s temom značajne osobe i vođe komunističkog pokreta kao likovi za nacrtati prvo padaju na pamet muškarci, od Che Guevare, Tite... no ja sam poslala karikaturu Nade Dimić koju sam nacrtala za društvenu igru "Strašne žene" udruge Vox feminae. I Nada se i ovaj put izborila i **osvojila počasnu nagradu.**

Možda se pitate zašto sam uz toliko impozantnih muških likova izabrala baš nju. Sjetila sam se sebe kad sam imala 19. godina, svoje naivnosti i krhkosti u toj nevinosti, a Nada je sa 19. godina izdržala dvomjesečno mučenje, prilikom kojeg im čak nije odala ni svoje pravo ime. Kako valorizirati takvu hrabrost, kako opisati riječima ono što samo srce može osjetiti i kako sagledati sebe kroz nju. Zato sam izabrala nju - djevojku od samo 19. godina.

Nada Dimić je bila jedna od osnivača Prvog sisačkog partizanskog odreda u šumi Brezovici, kraj Siska. Kad su 1941. bile prekinute veze partijskih organizacija između grada i Sisačkog odreda, dobila je zadatak ponovo uspostavi

viti vezu. Tijekom tog zadatka uhitili su je ustaški agenti i poslali u zagrebački zatvor iz kojeg uz pomoć zagrebačke partijske organizacije uspijeva pobjeći. Iza toga djeluje na području Karlovca, gdje ponovo u prosincu 1941. pada u ruke ustaške policije. Prvo je zatvaraju u Karlovcu, od kuda je prebacuju u Zagreb i na kraju je odvedena u logor Stara Gradiška. Poslije mučenja streljana je 17.3.1942. godine.

Gdje je karikatura danas?

Živimo u vremenu kad je crtati karikaturu utopija. Karikatura je prvenstveno namijenjena objavi, nažalost većini karikaturista jedino mjesto objave su međunarodne izložbe. Tako dolazimo do čudne situacije, autori su često poznatiji u svijetu nego kod svoje kuće. Dok u tiskovinama dolazi do sve manjeg društvenog angažmana, a kritika se svodi na prekrojene vijesti u zavisnosti tko stoji iza pojedinog lista, u takvoj situaciji angažirati nezavisnog (čitaj - čudnu biljčicu) karikaturistu i navući si na glavu kritiku lica iz sjena ono je što većina urednika izbjegava.

Što se može reći mladim karikaturistima koji bi trebali

naslijediti laureate karikature, crtajte iz ljubavi, nažalost to će rijetko koga zadržati. Karikatura se polako iz profesije pretvara u hobi. Makar je sam po sebi takav hobi izuzetan, ali nestankom profesionalizma gubi se valorizacija rada.

Srećom tu dolazimo do novog medija - Interneta, gdje većina mlađih karikaturista nalazi svoje mjesto. Tu mogu dobiti reakciju na svoj rad, potvrdu ili pokudu, dobru ili lošu kritiku, jer bez te interakcije autor ne može propitivati svoj rad i brusiti svoju tehniku. Stvarati samo u tišini svoje sobe gubi se mogućnost razvitka, i neminovno takav rad završava u zaboravu najdonje ladice stola.

Društvo koje ne prihvaća kritiku, koje se zadržava samo na površnom, materijalnom, je društvo koje nezaustavljivo tone u siromaštvo duha. Makar Internet kao novi medij daje svojom otvorenošću karikaturi novu pozornicu, izostankom tiskane karikature gubi se jedan dio njezina šarma i topline. Tako da odgovor na pitanje gdje je karikatura danas - negdje na margini, ali se još tvrdoglavo drži! Do kada, to će pokazati vrijeme.

DRUŠTVENA IGRA "STRAŠNE ŽENE"

Uredila: Maša Savićević

Na portalu Vox Feminae već desetak godina postoji rubrika Strašne žene, u kojoj se kroz biografije valoriziraju postignuća žena u svim sferama života. Glavna urednica portala Gabriela Ivanov, željela je ideju Strašnih žena približiti široj publici. Iz toga se rodila ideja o društvenoj igri. Fierce Women (hr. Strašne žene) je zabavna, edukativna i dinamična društvena igra koja igrače i igračice upoznaje sa strašnim ženama koje su svojim postignućima dale izniman doprinos društvu u područjima kulture, politike, znanosti, ljudskih prava i umjetnosti. Makar je igra namijenjena svim uzrastima, posebno je preporučljiva za djecu, gdje kroz igru mogu naći pozitivne uzore.

Na natječaj za ilustraciju javilo se više od 60 ilustratorica, a izabrano je osam autorica. Karte su osmislile i kreirale ilustratorice i dizajnerice Ana Kovačić, Branka Hollingwort, Rina Barbarić, Sanja Stojković, Tea Šokac, Ivana Štukljer, Željka Tkalčec i Nataša Rašović kao jedina karikaturistica, u suradnji s piscem i programerom Želimirom Perišom. Upravo one su, svaka na sebi svojstven način, prikazale portrete čak 56 značajnih žena u ljudskoj povijesti. Uz izuzetno dopadljive i zgodne ilustracije dolazi i nekoliko

riječi o svakoj ženi tako da se uloga u ljudskoj povijesti svake te žene uči čim počnete igrati igru.

Ova igra svim ženama, djevojkama i djevojčicama čini vidljivima postignuća žena koje mogu biti inspiracija u njihovom poslovnom životu, kao i pri odabiru zanimanja i školovanja. Kroz crowdfunding kampanju prodaje se tisuću špilova i odaziv je izvrstan.

"Kako se i inače u svom radu bavim pravima manjina, žena i općenito ljudskim pravima, rad na ovoj društvenoj igri mi je bilo posebno zadovoljstvo. U igri su se osim upoznavanja sa predstavljanim ženama uči i suradnji, jer se do pobjede dolazi ne kompetitivno, već uz pomoć drugih igrača" - ističe Nataša Rašović.

Domaći, ali i međunarodni mediji su više nego dobro popratili Strašne žene, te su samim tim promovirali i Natašine karikature. Položaj karikature kod nas je minoriziran, njeno mjesto u tiskovinama zauzele su reklame, tako, kad i kroz jednu drugu priču uđu u medije, razlog je za veselje i satisfakciju.

(NE)OTKRIVENO BLAGO CRNE GORE

IZLOŽBA I DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU

Dva posebna događaja upriličena su 15.2.2018. u galeriji „Montenegrina“ Crnogorskog doma u Zagrebu. Premijerno je prikazan dokumentarni film: ZAUSTAVLJENO VRIJEME - ETNO SELO I PEĆINSKI PARK TRNOVO prvijenac autora Tihomira Kovačevića, dugogodišnjeg speleologa, snimatelja, ekologa. Priča je to o jednom od mnogobrojnih prirodnih bisera Crne Gore koje se nastoji otrgnuti od zaborava i staviti u ekološki prihvatljivu funkciju. Film je rezultat dviju ekspedicija u Crnu Goru: Trnovo I i Trnovo II iz 2014. i 2015. godine, a koje je podržalo i Društvo „Montenegro“ u niz institucija iz Crne Gore i brojnih sponzora.

Izložbom „PER SPECUS AD ASTRA/ KROZ ŠPILJE DO ZVIJEZDA“, udruga „Dinaridi“ - Društva za istraživanja i snimanja krških fenomena (DDISKF) iz Zagreba, obilježava uspješnih petnaest godina rada: niz spektakularnih fotografija podzemnog svijeta, špiljskih skulptura, flore i faune, umjetničkih slika, predmeta... posebno je prelijep

amblem speleoronilačke ekspedicije „Trnovo 2015“, koji je, nesebično kao i uvijek, poklonio Dimitrije Popović.

O izložbi i filmu govorili su Milanka Bulatović, predsjednica Društva „Montenegro“ i autor, Tihomir Kovačević

Izložbu je otvorila Milanka Bulatović predsjednica Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, a nazočili su joj Dušan Mišković, predsjednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, i predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba, i Danilo Ivezić, predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske te Andrija Petrović, voditelj Službe za nacionalne manjine Grada Zagreba.

Raduje brojnost publike, uz veliki odaziv mladih, tako da samo možemo poželjeti nastavak ovakvih ekoloških, znanstvenih i u svakom drugom pogledu korisnih poduhvata, otkrivanja prirodnih blaga koje Crna Gora ima u izobilju. su joj Dušan Mišković, predsjednik Vijeća crno-

gorske nacionalne manjine Grada Zagreba, i predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba, i Danilo Ivezić, predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske te Andrija Petrović, voditelj Službe za nacionalne manjine Grada Zagreba UREDA ZA MEĐUGRADSKU I MEĐUNARODNU SURADNJU I PROMICANJE LJUDSKIH PRAVA.

Društvo je u 15 godina rada istražilo mnoge speleološke objekte, sudjelovalo na velikom broju ekoloških akcija, održalo znanstveno-popularna predavanja, radilo na uređenju triju špilja za turističku posjetu. Osnovalo prvu speleo-art galeriju „ALTI“ sa slikama i djelima poznatih umjetnika. Osnovali i otvorili Prvi speleološki dom u Novoj Kršlji 2002. godine.

Posebno treba istaknuti 16 uspješno održanih speleoronilačkih ekspedicija. Na njima su istraženi duboki krški izvori u Hrvatskoj: Vrelo Une - 248 metara, jezero Sinjac kod Plaškog - 203 metra, Izvor Kupe - 154 metra... Baračeve špilje, Strašna peć na Dugom otoku i Đurovića špilja u Čilipima uređene su za turizam. U sklopu Društva organizirana su i provedena istraživanja u BiH i Crnoj Gori. Snimljeno je više dokumentarnih filmova speleološke, speleoronilačke i ekološke tematike.

Osim toga, članovi Društva redovno pišu stručne i znanstveno-popularne članke, koji se objavljuju u eminentnim časopisima.

ZAUSTAVLJENO VRIJEME - ETNO SELO I PEĆINSKI PARK TRNOVO

Autor: Tihomir Kovačević Tihi

Proizvodnja: Dinaridi - Društvo za istraživanja i snimanja krških fenomena 2018.

U filmu se prikazuju dijelovi stare Crne Gore, točnije

Crmnice s težištem na selu Trnovu. Dvije međunarodne speleoronilačke ekspedicije Trnovo 2014. i 2015. ukazale su na ovaj vrijedni biser povijesno-prirodne baštine tog dijela Crne Gore. Selo u kojem vrijeme kao da je stalo, stare tradicionalne crnogorske kuće i špilje sastavni su dio tog ambijenta. Osim izuzetne ljepote kamenih ukrasa, špilje su imale vodu koja je za velikih suša bila spas ljudima i blagu iz sela. Malo se što promijenilo. Nažalost, neprestano iseljavanje bez nade u bolju budućnost, ovo selo dovelo je na rub postojanja. Međutim, ako se krene vizionarski, uz malo truda i dobrih projekata, sigurno se može otrgnuti zaboravu. Kulturna i prirodna baština mogu se iskoristiti za dobar i život ljudi na ovom prostoru.

Kroz film je prikazan rad ekspedicija i ljepota špilja, koje su nepravredno zapostavljene i za njih se malo zna.

Autor filma je bio voditelj ekspedicija.

VEČE SA IVICOM PRTENJAČOM

CRNOGORSKI KNJIŽEVNICI U ZAGREBU I HRVATSKI U PODGORICI

U okviru projekta CRNOGORSKI KNJIŽEVNICI U ZAGREBU I HRVATSKI KNJIŽEVNICI U PODGORICI koji Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore uspješno realiziraju već treću godinu u Podgorici je 20. 2. 2018 u NB "Radosav Ljumović" održano veče s Ivicom Prtenjačom

Ovaj projekt kulturne, odnosno književne suradnje, je hvalevrijedan, sadržajan i kvalitetan primjer suradnje i razmjene o kojemu se ne govori dovoljno u regionalnim medijima - riječi su Ivica Prtenjače na autorskoj večeri u Podgorici 20. 2. 2018. u Kosoj dvorani Narodne biblioteke "Radosav Ljumović" koju su organizirali Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore i Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba u okviru projekta CRNOGORSKI KNJIŽEVNICI U ZAGREBU I HRVATSKI U PODGORICI, koji se realizira već treću godinu za redom i u okviru kojeg su Zagrebu predstavljeni Mladen Lompar i Pavle Goranović, a u Podgorici Ivana Bodrožić i Ivica Prtenjača.

Prisutne su na početku večeri u ime organizatora pozdra-

vili predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković i predsjednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba Dušan Mišković ističući uspješnu suradnju dva manjinska nacionalna vijeća na polju kulture, odnosno predstavljanju hrvatskih književnih stvaratelja u Crnoj Gori i crnogorskih u Republici Hrvatskoj.

"Višeslojnost u poeziji Ivica Prtenjače je mnogo iskazanija nego u njegovoj prozi, dok je u njegovim proznim djelima prisutna poetizacija, koja se osobiti nameće u modeliranju likova i u stilu" - kaže mr. sc. Ksenija Rakočević o osvrtu na stvaralaštvo Ivica Prtenjače. Iako su suvremeni književni autori uglavnom interdisciplinarni, što je slučaj i kod Ivica Prtenjače, koji je i pjesnik i romanopisac i autor kratkih priča i dramskih tekstova, ali i kolumnist i komentator, Prtenjaču prvenstveno upoznali kao pjesnika još u '90. tima te i dalje govorimo o njemu prevalentno kao pjesniku, pri čemu je kao osnovnu karakteristiku njegove poezije navela postupak prozaizacije, slikovitost, umješnost u plastičnom prikazivanju emocija, princip nedovršenosti (ostavlja čitatelju mogućnost ispunjavanja asocijativnog

polja i pronalaženje analogija) i ekonomičnost izraza. Prilikom tumačenja njegove poezije, osim razumijevanja i sadržaja i forme, bitno je odvojiti lirski subjekt od njega kao autora i tumačiti je kroz estetiku stvarnosti i estetiku suprotnosti, koja je dominantna u logosu i sintaksi- istakla je magistrica Rakočević.

Akademik Pavle Goranović je zaželio dobar povratak Ivici Prtenjači u Crnu Goru, gdje, iako dosad nije imao svoju autorsku večer, nije nikako nepoznat jer je dobitnik uglednoga priznanja - Risto Ratković - za knjigu "Okрутnost" kao najbolju pjesničku knjigu u 2009. u BiH, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Srbiji.

Osim što je Ivica Prtenjača "dobri duh hrvatske književnosti" i priznati književnik, istaknuti promotor književnosti, animator, sudionik, voditelj i organizator književnih susreta i događanja, na Hrvatskome radiju vodi i autorski potpisuje emisije "Moj izbor" i "Jutro na Trećem", a bio je i energičan i senzibilan komentator u HRT-ovoj emisiji Nedjeljom u dva.

Ukazujući na Prtenjačinu svestranost, Goranović se kroz formu intervjua s autorom, inače velikim prijateljem Crne Gore i poznavateljem crnogorske književne scene, dotaknuo procesa stvaranja svih književnih rodova i vrsta u kojima se Ivica Prtenjača uspješno oprobao i bio nagrađivan diljem regije, počevši od poezije, naravno, za koju kaže da je najveći kompliment što je smatraju i tragičnom i komičnom,

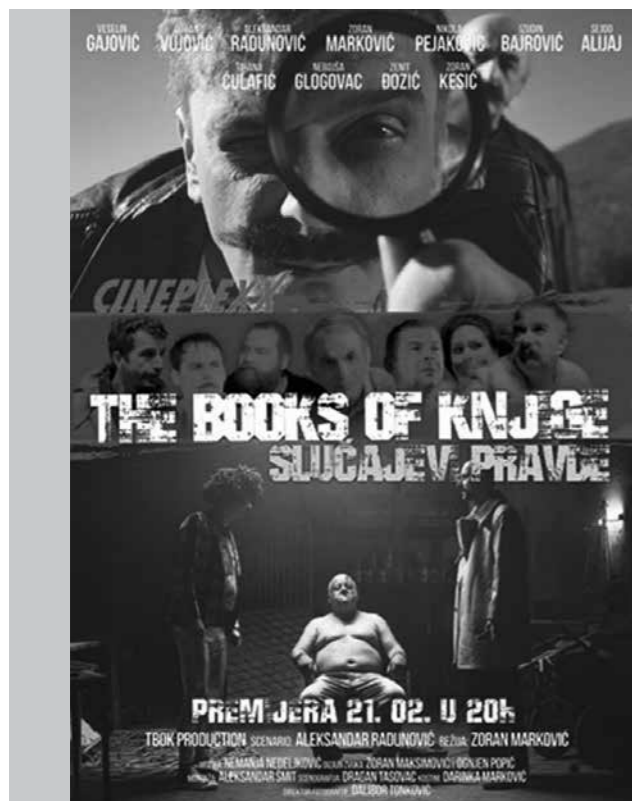
poeziju koja je njegov omen i kad piše prozu i koja ga je doista, kako tvrdi, i oslobodila u trenutku kada je objavio prvu zbirku istoimenog naslova, koja je sa zbirkom naslova "Uzimaj sve što te smiruje" poprimila mirniji ton, sintaktičniji obrisi i grafičke naznake zalaza u prozni izričaj, pa preko romanopisanja, koje je shvatio kao novi svijet, avanturu i izazov na koji je prenio iskustvo stvaranja poezije, u dijelu koji se odnosi na gradaciju i na stvaranje atmosfere, u čijem je procesu stvaranja opet krenuo ispočetka na neki način i kojim se bavi svakodnevno i koje ga unazad nekoliko godina najviše okupira u književnom smislu, pa do pisanja dramskih tekstova, konkretno "Nedjeljnoga ručka", koji bi uskoro trebao biti i ekraniziran.

Moderator i interpretator večeri bio je dramski umjetnik Danilo Čelebić. Glavni pokrovitelj ove književne večeri je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore.

Večeri su, između ostalih, prisustvovali i ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinović, zastupnik HGI-ja u Skupštini Crne Gore Adrijan Vuksanović, direktor Direktorata za kulturnu baštinu u Ministarstvu kulture Crne Gore mr. sc. Aleksandar Dajković, predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Republike Hrvatske Danilo Ivezić, direktor Narodne biblioteke "Radosav Ljumović" Nebojša Burzanović, predstavnik Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore Željka Raščanin, kao i književnici akademik Zuvdija Hodžić i Milorad Popović

THE BOOKS OF KNJIGE: SLUČAJEVI PRAVDE

USPJEŠNA PREMIJERA FILMA U ZAGREBU I SPLITU

Crnogorski humoristični sastav "The Books of Knjige" svoj dugogodišnji rad na satiri i kritici naše stvarnosti, zaokružili su prvim dugometražnim filmom "The Books of Knjige: Slučajevi pravde" čija premijera je održana 21. 2. 2018. u Zagrebu.

Crnogorski humoristični sastav "The Books of Knjige", koji nazivaju i balkanskim Monty Paytonovcima, već 20 godina svojim humorom osvaja publiku zemalja regiona. Prošle godine, svoj dugogodišnji rad na satiri i kritici naše stvarnosti, zaokružili su prvim dugometražnim filmom "The Books Of Knjige: Slučajevi pravde".

Nakon mnogobrojnih festivalskih prikazivanja, uključujući i prestižni regionalni Sarajevo Film Festival, film od 22. veljače 2018. možete pogledati u redovnom programu Cineplexx kina u Zagrebu i Splitu. Na ljeto projektom "Kino Mediteran" film će biti prikazan u 30-tak gradova na hrvatskom primorju i ostrvima.

Hrvatskoj svečanoj premijeri prisustvovali su Veleposlanik Crne Gore u Zagrebu Nj.E. g Boro Vučinić, višestruko nagrađivani redatelj Veljko Bulajić, glumci Slaven Knezović, Goran Bogdan, Stjepan Perić i Momčilo Otašević, gitarist i

osnivač rock sastava 'Zabranjeno Pušenje' Davor Sučić poznatiji kao Sejo Sexon, dokumentarist i novinar Robert Tomić Zuber, te mnogi drugi uzvanici iz javnog i kulturnog života.

Nakon projekcije je uslijedio razgovor sa redateljem, koji je vodio književni urednik Kruno Lokotar, a koji se još nekoliko sati nastavio na domjenku upriličenom u predvorju kina, što je ujedno i pokazatelj kako vrijedi pogledati ovu 'najbrutalniju' postjugoslavensku komediju, kako ju mnogi nazivaju.

Crnogorski Paytonovci su na veliko platno prenijeli živopisne

likove, poput nesposobnih i korumpiranih policajaca, religioznih mafijaša i nevjernih žena, te mnogi smatraju kako je ovo najbrutalnija komedija snimljena na našim prostorima nakon raspada Jugoslavije. Stoga autori poručuju da se, ukoliko imate želučanih tegoba, trebate dobro pripremiti za gledanje ovog filma.

Pored Buksovaca - Veselina Gajovića, Gorana Vujovića, Aleksandara Radunovića i Zorana Markovića, koji nose glavne uloge, u filmu se pojavljuju i regionalne glumačke zvijezde Nebojša Glogovac, Nikola Kolja Pejaković, Izudin Bajrović, a tu su i Zoran Kesić, Stefan Bundalo, Zenit Đozić i drugi. Glavnu žensku ulogu igra Tihana Čulafić.

Ovo je ujedno i posljednji objavljeni film u kojem je igrao Nebojša Glogovac, te je minutom šutnje, na premijeri u zagrebačkom Cineplexxu 21. veljače, odana počast preminulom velikanu regionalne kinematografije.

O potresu velikih razmjera govori Zoran Marković - Zonjo, redatelj filma i jedan od aktera ove nemilorsdne komedije: "Ovo je sigurno najbolji proizvod The Books of Knjige ikada, a sa glumačkom podrškom Nebojše Glogovca, Kolje Pejakovića, Zorana Kesića i Zenita Đozića iz originalne postave sarajevskih Nadrealista, film "The Books Of Knjige: Slučajevi pravde" je nuklearna bomba koju bi i Kim Jong-un poželio vidjeti".

Scenarij potpisuje Aleksandar Radunović Popaj, direktor fotografije je Dalibor Tonković, za filmsku glazbu je bio zadužen Nemanja Nedeljković, a dvije pjesme pripadaju i duetu sarajevskih bendova Letu Štuke i Dubioza kolektiv, te mostarkom bendu Zoster.

CRNOGORAC U KREVETU

NAJGLEDANIJA HIT KOMEDIJA U HRVATSKOJ

Smijeh je najmoćnija vještina na svijetu, najbolji lijek, upravlja emocijama, olakšava stres. Sat i pol vrhunske zabave uz kazališnu predstavu i to najgledaniju crnogorsku komediju svih vremena "Crnogorac u krevetu".

Njezin autor i jedan od dvaju likova na pozornici je Peđa Šušakvević, čije je ime u susjednoj Crnog Gori, ali i puno šire sinonim i simbol komedije. Ovu komediju od obične dijeli odličan tekst, vrhunsko glumačko umijeće i dobra scenografija.

Predstava se izvodi više od 10 godina, a prošle godine prešla je i respektabilnu brojku od 100 tisuća gledatelja. Toj broju treba dodati i gotovo 4000 posjetitelja u osam rasprodanih predstava u Splitu, 1200 posjetitelja u dvije rasprodane predstave u Slavonskom Brodu, 1000 posjetitelja u Šibeniku...jer ova se komedija po nekoliko puta igra u svakom gradu gdje gostuje.

Riječ je komediji koja se bavi crnogorskim načinom života i običajima koja opisuje život jednog prosječnog crnogorskog bračnog para.

Portal komunikacije vam predstavljaju:

NAJGLEDANIJA HIT KOMEDIJA REKORDNE GLEDANOSTI

CRNOGORAC U KREVETU

Crnogorac je osvojio publiku u svim gradovima Republike Hrvatske gdje je odigrao predstavu. Na pitanje glumcu da li je iznenađen što je toliko prihvaćen u Hrvatskoj, odgovara:

"Mislio sam da je samo splitska publika nezasićena. Odigrao sam u Splitu već osam predstava 'Crnogorac u krevetu' i svaki put punimo sale, sve se predstave rasprodaju. Kada smo krenuli sa turnejama, nisam ni slutio da će biti u svim gradovima tako veliki odaziv publike. Predstave ponavljamo već i u drugim gradovima. Veliko mi je zadovoljstvo igrati u Hrvatskoj, jer je Hrvatska publika posebna, naročito u Varaždinu, Vinkovcima, Velikoj Gorici gdje nas je publika čekala nakon odigrane predstave da nam čestitaju jer, kako sami kažu, ne sjećaju se kada su posljednji put pogledali tako dobru komediju. Publika kaže da organizatori predstava svašta nazivaju 'urnebesnom komedijom', a u predstavi se nasmiju svega dva puta. Ovo je zaista urnebesna komedija, gdje se publika ne prestaje smijati..."

Pogledam to i ja i drago mi je, jer igram od srca, dajem sve od sebe, a publika to prepoznaje i zna da cijeni. Dokaz tome su, upravo, pune dvorane u svim gradovima. Sve što se radi, radi se zbog publike i ona mora uvijek biti zadovoljna. Komediju nije lako igrati, već najteže i publika mora izaći iz sale zadovoljna i mora dobiti od predstave ono što očekuje. Poslije naše predstave izlaze nasmijani, sa suzama u očima i to je zadovoljstvo pravi, i ja mogu igrati samo

duže, ali kraće nikada – to organizatori svi moraju znati."

Crnogorac u krevetu najgledanija je crnogorska komedija svih vremena, predstava koja se izvodi već deset godina i čija je gledanost veća sada nego u vrijeme kad je nastala. To je klasična komedija koja se bavi crnogorskim načinom života i običajima i na duhovit način govori o svim životnim fazama, a naročito duhovito opisuje život prosječnog crnogorskog bračnog para, prikazan prema klasičnim stereotipima o Crnogorcima.

Smijeh je najmoćnija vještina na svijetu, najbolji lijek, upravlja emocijama, olakšava stres. Sat i pol vrhunske zabave uz kazališnu predstavu i to najgledaniju crnogorsku komediju svih vremena "Crnogorac u krevetu". Njezin autor i jedan od dvaju likova na pozornici je Peđa Šušakvević, u susjednoj Crnog Gori, ali i puno šire sinonim i simbol komedije. Ovu komediju od obične dijeli odličan tekst, vrhunsko glumačko umijeće i dobra scenografija. Ova predstava se izvodi više od 10 godina, a prošle godine prešla je i respektabilnu brojku od 100 tisuća gledatelja. Toj broju treba dodati i gotovo 5.500 posjetitelja u 11 rasprodanih predstava u Splitu, 1200 posjetitelja u dvije rasprodane predstave u Slavonskom Brodu, 1.000 posjetitelja u Šibeniku te 1.000 posjetitelja u tri rasprodane predstave u Dubrovniku.

PET GODINA DOKUMENTARNOG FILMA U CRNOGORSKOM DOMU

Projekt **DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU** u organizaciji Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb, ušao je u petu godinu realizacije. Projekcije u 2018. započele su 11. 1. 2018. prikazivanjem dokumentarnog filma **PRECI I POTOMCI** u Crnogorskom domu u Zagrebu.

PRECI I POTOMCI (68':03")

"PRECI I POTOMCI" svojevrsan je nastavak priče prethodno prikazanog dokumentarnog filma **KRAJ JEDNE DINASTIJE**. To je priča o posljednjoj želji crnogorskog Gospodara kralja Nikole, da bude sahranjen u Crnoj Gori, koja je ispunjena nakon 68 godina od njegove smrti, 1. 10. 1989. godine. Uz kralja, svojoj Crnoj Gori na vječni počinak vratile su se i kraljica Milena i knjaginja Vjera i Ksenija.

U pogrebnoj povorci zajedno su se našli narod i njegovo živo sjećanje na pretke koje historija ne može zaboraviti.

Posmrtni ostaci kralja, kraljice i knjaginja položeni su na Cetinju u crkvu na Čipuru.

Scenario i režija: **Nikola Popović**; Direktor filma: **Stanislav Čano Koprivica**; Kompozitorica: **Ksenija Začević**; Tekst čita: **Žarko Laušević**; Izvršni producent: **Nikola Krapović**

Proizvodnja: **Zeta film Budva 1992.**

KATEDRALA I SLIKE IZ ZABORAVLJENOG KRAJA

Filmovima **Katedrala** i **Slike iz zaboravljenog kraja** 8. 2. 2018. je nastavljen program **DOKUMENTARNI FILM U CRNOGORSKOM DOMU** u Zagrebu kojeg organizira Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" Zagreb. Prikazivanje filmova omogućio je Arhiv RTCG, a radi se o filmovima snimljenim prethodne godine i prije više od tri desetljeća.

KATEDRALA (33':23")

U filmu "**KATEDRALA**" prikazana je katedrala sv. Tripuna u Kotoru kroz sve ono što ona predstavlja - mjesto molitve i slave Boga, relikvijar i riznica, trezor historije sa oltarom, spomenik kulture i arheološko nalazište, svojevrsan arhiv Grada i njegov umjetnički amfiteatar, i mnogo, mnogo više.

Urednica programa: **Tanja Šuković**, Urednica emisije: **Nataša Baranin**, Producent: **Radivoje Brnović**, Ton: **Miodrag Rabrenović**, Snimatelji: **Goran Sekulić** i **Ivan Milošević**

Proizvodnja: **Dokumentarni program TV CG 2016.**

SLIKE IZ ZABORAVLJENOG KRAJA (29':14")

"SLIKE IZ ZABORAVLJENOG KRAJA" prikazuju prizore iz Banjsko – Vučidolskog kraja (Vučji dol), dijela zapadne Crne Gore smještene na tromedi s BiH i Hrvatskom. Tu život kao da je stao i okamenio se. Malo se što promijenilo; svjedoci smo odumiranja i raseljavanja.

Režija: **Krsto Papić**, Scenarij: **Slobodan Jokanović i Krsto Papić**, Direktor: **Radomir Milović**, Muzika: **Aleksandar Tamindžić**, Ton: **Dragomir Janković**

Proizvodnja: **Televizija Titograd 1986.**

Prikazivanje omogućio: **ARHIV RTCG**

NOVI MINISTAR KULTURE CRNE GORE ALEKSANDAR BOGDANOVIĆ U RAZGOVORU ZA POBJEDU

Autor teksta: Jovan Nikitović, "Pobjeda" 18.02.2018.

Povodom aktuelnih događaja u Narodnom muzeju Crne Gore na Cetinju, ministar kulture Crne Gore Aleksandar Bogdanović dao je intervju koji je objavljen u dnevnom listu "Pobjeda" od 18.02.2018. pa ga zbog procjene da možda ima onih koji ga nijesu pročitali, prenosimo u cjelosti.

Narodni muzej Crne Gore nalazi se u izuzetno lošem stanju, u svim segmentima muzejske djelatnosti, o čemu svjedoče i posljednje kontrole Ministarstva kulture. Mnogi od Ministarstva očekuju izricanje kazni i spasonosna rješenja. Šta zapravo Ministarstvo može da uradi u situaciji kada se u ustanovama, koje je osnovala država, konstatuje kršenje najosnovnijih principa, svrhe i ciljeva poslovanja?

Najprije se ne bih složio sa tvrdnjom sa su svi segmenti djelatnosti Narodnog muzeja u lošem stanju. Svi redovni, godišnji poslovi Muzeja mogu se pratiti kroz izvještaje o radu, u kojima možete vidjeti značajne aktivnosti na, najprije prikupljanju muzejskog materijala, a zatim i njegovoj prezentaciji kroz izložbe i publikacije, učešća u državnim i inostranim projektima i slično. Kada je u pitanju revalorizacija kulturnih dobara koja je evidentirala predmete u muzejskim zbirkama koji nedostaju, važno je da istaknem da je u pitanju višedecenijski problem čije uzroke najprije možemo tražiti u činjenici da je ranijim zakonskim propisima način evidentiranja pokretnih kulturnih dobara bio značajno drugačiji od modela koji predviđaju nova zakonska rješenja. Uvažavajući različite zakonske odredbe, kao i činjenicu da u muzeju decenijama nije urađena revizija muzejskog materijala i dokumentacije, jasno je da podaci koji se posljednjih mjeseci predstavljaju javnosti ne mogu biti uzeti kao referentni. Ministarstvo kulture, u skladu sa zakonom, vrši kontrolu nad radom javnih ustanova čiji je osnivač država, pa tako i Narodnog muzeja, o čemu postoji dokumentacija dostupna javnosti. Ministarstvo je u više navrata posebno isticalo probleme u vođenju muzejske dokumentacije, toku revizije muzejskog materijala i zahtijevalo utvrđivanje činjenica o broju i stanju pokretnih kulturnih dobara u njegovom vlasništvu. Shodno utvrđenom stanju, Ministarstvo je propisalo odgovarajuće mjere i rokove za njihovu realizaciju. Naš cilj je da u saradnji sa rukovodstvom Muzeja, rješavamo probleme i zajedničkim kapacitetima radimo na njihovom prevazilaženju. Poštovanje svih propisa koji uređuju obavljanje muzejske djelatnosti je naš prioritet, stoga ćemo,

ukoliko ne dobijemo odgovarajuće rezultate, predložiti Vladi određene mjere.

Šta je cilj kontrolnog saslušanja, koje ćete, kako ste nedavno izjavili, zatražiti nakon izvještaja državne komisije koja prati proces revizije u Muzeju?

U više navrata sam rekao, a ponavljam i sada, da će proces utvrđivanja stvarnog stanja u muzejskim postavkama u Narodnom muzeju biti doveden do kraja i da niko neće biti aboliran odgovornosti. U skladu sa tim sam i najavio da ću, na osnovu preliminarne nalaza Državne komisije, zatražiti i kontrolno saslušanje svih relevantnih subjekata. Cilj saslušanja je da utvrdimo da li su, i zbog čijeg su činenja, odnosno nečinjenja nestali muzejski materijali iz Narodnog muzeja.

Na koji način će Ministarstvo kulture postupati nakon tih kontrolnih saslušanja?

Nakon kontrolnih saslušanja, kojima će, kako sam već rekao prethoditi preliminarni nalaz Državne komisije, svi podaci do kojih dođemo biće dostavljeni na postupanje Ministarstvu unutrašnjih poslova i drugim nadležnim organima. Sada je najvažnije da što prije utvrdimo stvarno stanje, a nakon toga i eventualnu odgovornost.

Proces revizije u Narodnom muzeju odmiče, a državna komisija se još nije sastala. Zašto još nije sazvan prvi sastanak komisije?

Vlada Crne Gore donijela je Odluku o obrazovanju Državne komisije na sjednici od 1. februara 2018. godine. U skladu sa procedurama, osam dana nakon objavljivanja Odluke u Službenom listu ona stupa na snagu i stižu se uslovi za zakazivanje prvog sastanka Komisije. Već na prvoj sjednici Komisija će utvrditi metodologiju i dinamiku rada kako bi svoj posao završila u što kraćem roku.

U sastavu državne komisije za praćenje postupka revizije u Narodnom muzeju nalaze se članovi koji su u nekoj vrsti konflikta interesa, budući da je Aleksandar Čilikov član Savjeta Muzeja (njegova ostavka ne može biti potvrđena, do izbora novog Savjeta), Anđa Kapičić je bivša rukovoditeljka Muzeja kralja Nikole, učestvovala je u projektu revalorizacije u NMCG i majka je direktorice Etnografskog muzeja, a Nadežda Jabučanin je radila na projektu revalorizacije u Narodnom muzeju. Zar nije bilo moguće sastaviti komisiju koja nema (ili nije imala) nikakve direktne veze (srodničke ili poslovne) sa Narodnim muzejom ili njegovim rukovodiocima?

Formirajući ovu komisiju vodili smo se najprije stručnim kompetencijama članova, koji će pratiti postupak revizije

muzejskog materijala i muzejske dokumentacije svih organizacionih jedinica Narodnog muzeja. Komisija ima mandat da daje smjernice ukoliko dođe do zastoja u radu revizionih komisija, kao i da, na kraju postupka utvrdi stanje, broj i vrijednosti muzejskog materijala. Shodno tome, smatrali smo da formiranje Komisije koja nema direktne veze sa ovom ustanovom, ne bi proizvelo željeni efekat, budući da je riječ o stručnjacima koji su afirmisani u poslovima muzejske djelatnosti i čije bogato iskustvo može biti od pomoći. Takođe, osim navedenih, u Komisiji se nalaze predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravde i Ministarstva javne uprave, koji nemaju iskustva u obavljanju muzejskih poslova, ali je njihovo prisustvo važno sa aspekta donošenja relevantnih mjera na nivou države, a u skladu sa nadležnostima organa koje predstavljaju.

Na čelu Narodnog muzeja trenutno se nalazi Vjera Borozan koja, po sopstvenom priznanju, naredne dvije godine po pola mjeseca neće moći na boravi na svom radnom mjestu na Cetinju, već u Češkoj. Da li smatrate da ustanovu sa ovakvim problemima valjano može da vodi osoba sa tako kompleksnim radnim angažmanom u dvije države?

Siguran sam da je dr. Vjeru Borozan, istoričarku umjetnosti za ovo radno mjesto predložila najprije njena bogata biografija i znanje i iskustvo koje je stekla u svojoj profesionalnoj karijeri. Imajući u vidu činjenicu da je u ovoj oblasti stekla i pokazala znanje i iskustvo van granica Crne Gore, istakla se u poslovima muzejske djelatnosti, kao i da može prenijeti međunarodna znanja i iskustva i time unaprijediti stanje u muzejskoj djelatnosti. Smatram da povjereni posao može valjano obavljati, ali za takvu vrstu angažmana koji jeste jako kompleksan, neophodno je puno radno vrijeme. I to će biti slučaj sa svim institucijama kulture. Ponavljam da Ministarstvo kulture vrši kontrolu nad obavljanjem poslova Muzeja, te da ćemo, ukoliko evidentiramo probleme u radu

i funkcionisanju, nastale iz navedenih razloga, predložiti odgovarajuća rješenja.

Kako će se Ministarstvo kulture odnositi prema problemima u okviru tehničko-prostornih kapaciteta Narodnog muzeja, budući da je direktorica u novembru prošle godine izjavila da u centralni depo u Vladinom domu nadire voda, prokišnjavaju kancelarije i ostali pojedini muzejski objekti itd.?

Ministarstvo kulture je, uvažavajući pomenute probleme, na osnovu zahtjeva Muzeja, kroz Program zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2018. godinu, opredijelilo 80.000 eura za poboljšanje uslova u centralnom i pomoćnim depoima u kojima se čuva muzejski materijal. Tokom nedavnog obilaska objekata Narodnog muzeja i u razgovoru sa rukovodiocima ove ustanove, uvjerio sam se u potrebu što hitnijeg rješavanja svih infrastrukturnih problema. Nakon što rukovodstvo Muzeja definiše mjere i aktivnosti koje je potrebno sprovesti Ministarstvo će u saradnji sa njima tražiti i dodatne izvore finansiranja, kako nacionalne, tako i međunarodne, kako bismo stvorili optimalne uslove za pohranjivanje muzejskih materijala i dokumentacije, ali i rad zaposlenih u Muzeju.

Na sastanku u Pomorskom muzeju, direktor te ustanove informisao Vas je da je u toku revizija svih zbirki. Ko će i kada kontrolisati postupak revizije u Pomorskom muzeju, ali i u ostalim muzejskim ustanovama, čiji je osnivač država?

Već sam rekao da Ministarstvo kulture u okviru svojih nadležnosti, vrši kontrolu nad obavljanjem poslova muzejskih ustanova čiji je osnivač država. Na taj način je početkom februara sprovelo kontrolu i u Pomorskom muzeju, u kojem su, takođe, u postupku revalorizacije evidentirani nedostajući predmeti u muzejskim zbirkama. Pomorski muzej je pokrenuo postupak revizije fondova i učinio napredak po pitanju primjene propisa iz oblasti vođenja muzejske dokumentacije, što je i doprinijelo pronalaženju nekih muzejskih predmeta za koje se mislilo da su nestali. Naglašavam da postupak revizije nije završen, i da ga istovremeno prati istraživački rad na utvrđivanju broja i stanja pokretnih kulturnih dobara u vlasništvu Muzeja, kao i da ćemo konačan ishod moći da saopštimo nakon okončanja revizije.

Šta je sa muzejskim ustanovama čiji su osnivači opštine? U kom smislu Ministarstvo kulture može uticati na provjeru zakonitosti poslovanja u svim segmentima muzejske djelatnosti u tim ustanovama?

Već smo pokrenuli aktivnosti na izvršavanju provjere uslova za obavljanje muzejske djelatnosti u ustanovama kulture čiji je osnivač opština, Glavni grad ili Prijestonica. Imajući u vidu evidentirane nedostatke u zaštiti pokretnih kulturnih dobara, Ministarstvo je najprije izvršilo kontrole u nacionalnim ustanovama i nastavlja sa utvrđivanjem činjenica i kod drugih ustanova, vlasnika pokretnih kulturnih dobara. U skladu sa obavezama i ovlašćenjima iz zakona, Ministarstvo

će izvršiti neposredan uvid u dokumentaciju i uslove za obavljanje muzejske djelatnosti, posebno obuhvatajući onaj muzejski materijal koji je imao status pokretno kulturno dobro prema ranijim propisima, kako bi utvrdilo stanje i broj kulturnih dobara ili njihovih elemenata, ukoliko se radi o muzejskim zbirkama. Napominjemo da ćemo u što kraćem roku izvršiti neposredni uvid u svim ustanovama koje obavljaju muzejsku djelatnost u Crnoj Gori, i o istom formirati odgovarajuću dokumentaciju i predložiti mjere

Kako komentarišete ćutanje stručne javnosti u odnosu na brojne neregularnosti u Narodnom muzeju, ali i u drugim državnim i opštinskim ustanovama, o čemu Pobjeda argumentovano i dokumentovano piše već kroz dva serijala istraživačkih tekstova?

U dosadašnjim aktivnostima predstavnika Ministarstva, kontaktirajući sa stručnjacima koji su zaposleni u ustanovama iz oblasti kulturne baštine, izražen je visok stepen spremnosti da se dođe do relevantnih činjenica i da se započeti procesi privedu kraju. Kao što sam rekao na početku, način evidentiranja kulturnih dobara prema starim propisima bitno se razlikovao od današnjeg, što je stručnjacima u ovoj oblasti jako dobro poznato. Želim da naglasim i da je ovdje riječ o veoma složenim naučno-istraživačkim poslovima, koji zahtijevaju vrijeme i kompetencije. Zbog toga iznošenje stavova nije relevantno bez kompletne revizije i odgovarajućih dokaza, što je vjerovatno i razlog za, kako kažete, ćutanje stručne javnosti.

Kada ćete predložiti imenovanje novog direktora Centra za konzervaciju i arheologiju, budući da se aktuelni vršilac te dužnosti Aleksandar Dajković, nalazi i na čelu Direktorata za kulturnu baštinu Ministarstva kulture?

Pitanje imenovanja direktora Centra za konzervaciju i arheologiju smatram izuzetno važnim, imajući u vidu kompleksnost i značaj ove ustanove u sistemu zaštite kulturne baštine Crne Gore. Uskoro će i ovo pitanje biti na dnevnom redu i uvjeren sam da će kandidat kojeg predložimo Vladi biti najbolje rješenje za ovu instituciju. Moram da napomenem i da je Centar i u navedenim okolnostima nesmetano vršio poslove konzervatorske djelatnosti, realizovao značajne projekte i postigao dobre rezultate u minulom periodu.

Šta će biti ključne izmjene u Zakonu o zaštiti kulturnih dobara?

Zakonski propisi u kulturi se u kontinuitetu se usaglašavaju sa evropskim propisima i praksom, ali i potrebama našeg društva. Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti kulturnih dobara izvršićemo usaglašavanje sa Direktivom Evropske unije o povraćaju kulturnih predmeta nezakonito iznesenih s područja države članice, ali i preispitati pojedina rješenja radi stvaranja uslova da se na što cjelovitiji način uredi zaštita kulturnih dobara. Takođe, nakon izmjene ovog zakona preispitaćemo i ostale propise iz oblasti kulturne baštine i, ukoliko se za to ukaže potreba, predložiti i njihove izmjene.

FITNES MIŠIĆA LICA

Tekst uredila: Maša Savićević

TEENLIFTING tretman zaštićen je Hrvatskoj, zemlja- ma Evropske unije, SAD, Kini, Srbiji, a od polovine februara franšiza je stigla i u Crnu Goru, u studio ljepote "Marika" zahvaljujući kozmetičarki Mirjani Vujačić čija je vizija praćenje trendova koji prirodnim metodama pobjeđu- ju godine. Preko studija ljepote "Marika" u Baru moguće je konsultovati se i dobiti preporuke od dr. Malbaša Gošović za tretmane i u zdravstvenim i kozmetičkim svrhama, kao i koristiti Teenlifting.

Za očuvanje mladalačkog izgleda lica, jedrine, i u funkciji zdravlja Teenlifting napravio je revoluciju pod sloganom "Aktiviraj, ne plastificiraj" koju predvode mnoge javne ličnosti u regionu: Josipa Lisac, Branka Katić, Nataša Ninković, Rade Šerbedžija i mnogi drugi.

U Crnoj Gori ambasadorke Teenlifting su glumice: Žaklina Oštir, Ana Vujošević, rediteljka Ana Vukotić. Nakon sedam tretmana u Studiu ljepote "Marika" u Baru, jedinom koji ima franšizu za Teenlifting u Crnoj Gori, tri dame su podijelile svoje pozitivne utiske i zadovoljstvo zbog vidljivih rezultata ljepšeg izgleda lica.

-Jako sam zadovoljna tretmanima. Rezultati se vide, prije svega u prirodnoj svježini, a ponovo su jasno naglašene konture lica. Ono što je najvažnije je da je Teenlifting u službi zdravlja. Tretmani mi prijaju, a nakon tretmana bolje

se osjećam. Uvjerila sam se da Teenlifting vraća mlada- lački izgled i definitivno daje doprinos na najbolji način. Nema posledica i lagano se održava, kazala je glumica Ana Vujošević.

-Teenlifting za žene u najboljoj životnoj dobi odličan je jer je metoda neinvanzivna, prirodna. U pitanju je elektro- stimulacija mišića. Smatram da svakome prija i da osobe u najrazličitijim godinama mogu da koriste "taj trening" lica. Iz mog iskustva mogu reći - kako tretmani odmiču sve je prirodnije i prirodnije. Neki drugi tretmani, takođe, mogu da ublaže, "ispeglaju" bore, zategnu lice, ali nagla- siću Teenlifting je poseban i zbog toga što jedini održava mladalački vrat. Teenlifting ima mogućnost da podmladi vrat, vrati nekadašnji izgled lica i tonus mišića, kaže redi- teljka Ana Vukotić.

- Idem na treninge i održavam tijelo. Teenlifting je trening mišića lica. Nema ništa ne prirodno i što ne prija komplet- nom organizmu. Akcenat je na mišićima lica. Zbog toga i jeste pod sloganom – Aktiviraj, ne plasticiraj! To jeste suština tretmana koji je dr. Sanja Malbaša Gošović izmislila, a Mirjana Vujačić donijela u Crnu Goru. Zanimala me priča šta možemo uraditi sa mišićima lica, koji su praktično pasivni, kako na prirodan način da ih aktiviram. Teenlif- ting je dao rješenje, i to na potpuno prirodan način. To je

suština. Najlakše je otići i "sipati" nekoliko kubika plastike i izgledate kao barbika u godinama, ja želim bolji izgled bez plastike i hemije - istakla je glumica Žaklina Oštir.

Sa gubitkom hormona rasta, u polovini treće decenije životne dobi, počinje opuštanje mišića lica pa je u 30.-tim poželjno početi sa "fitnesom lica" koji jača tonus mišića i zadržava mladalački izgled.

Vježbama oblikujemo tijelo u teretani, ali mišići lica po- činju padati, bore postaju sve dublje, vremenom mijenja se i oblik lica. Revoluciju u podmlađivanju pokrenula je dr. Sanja Malbaša Gošović koja je razvila metodu pod zaštićenim brandom TEENLIFTING.

Doktorka objašnjava - Platizma je mišić koji pokriva cijeli vrat, podbradak i donji dio lica. TEENLIFTING je elek- trostimulacija platizme i svih mišića vrata, podbratka, usta i obraza u svrhu: zatezanja vrata, nestajanja podbratka, izvlačenje brade i usta, podizanja obraza, sužavanja lica i vrata, podizanja tonusa mišića i kože, smanjenja podočnja- ka, smanjenja otečenosti kapaka, jačanja čeljusnog zgloba i rehabilitacije hrkanja.

TEENLIFTING se razlikuje od drugih kozmetičkih me- toda jer jedina djeluje na mišić, kožu i kosti istovremeno, što pospješuje i zdravlje osobe, a nije bolna metoda. Na svjetskom tržištu ovo je jedinstvena inovativna metoda, jer koristi specijalno oblikovane elektrode za stimulaciju velikih grupa mišića.

Mišić Platizma (Musculus platysma- široki mišić vrata)

izuzetno je nježne građe, ima veliku površinu i pokriva vrat s prednje i bočne strane. Mišić polazi od ramena i dubokog dekoltea sa prednje strane (fascie Musculus deltoideus-a i Musculus pectoralis major-a) te pomaže spuštanju donje čeljusti i povlačenju kraja usana prema dolje.

Mnogi misle kako podbradak nastaje primarno zbog preko- mjerne tjelesne težine i u starijoj dobi, ali gubitkom hormona rasta već u 20-im godinama podbradak se počinje opuštati.

TEENLIFTING elektrostimulacija djeluje poput fitnesa za vaše lice. TEENLIFTING-om postiže se vidljivo podizanje tonusa mišića i kože, smanjenje podbratka, podizanje usta i obraza, smanjenje podočnjaka, podizanje kapaka i obrva, zatezanje čela uz istovremeno sužavanje lica i vrata.

TEENLIFTING aparatima za elektrostimulaciju mišića, revitalizaciju mišića i stimulaciju akupunktornih tačaka postižu se izuzetno dobri rezultati u: kozmetici (pomlađi- vanju) lica, prevenciji (održavanju) dobre mišićne kondicije lica, rehabilitaciji, tretiranju oštećene periferne cirkulacije, grčeva, cerebralne paralize, atrofije mišića, bolova u lum- balnom i vratnom dijelu kičme... Na TEENLIFTING ne mogu doći osobe koje imaju ugrađeni pacemaker, akutnu upalu vena, trudnice i osobe koje imaju epilepsiju, a jako je povoljan za osobe koje imaju glavobolju i migrenu.

Studio Marika i stručnost Mirjane Vujačić su zadovoljili standarde brenda Teenlifting i jedini u Crnoj Gori su dobili franšizu što podrazumjeva buduću saradnju sa dr. Malbaša Gošović i praćenje novih trendova Teenlifting-a.

LJEPOTA & ANTI-AGE

- ZATEŽE** 1 čelo i sljepoočnicu
- PODIŽE** 2 kapke i otvara pogled
- SMANJUJE** 3 podočnjake
- PODIŽE** 4 obraze
- IZVLAČI** 5 bradu i usta
- SMANJUJE** 6 podbradak
- ZATEŽE** 7 lice i vrat

PREVENCIJA & REHABILITACIJA

- 1 **STRESA I BOLI** vrata, glavobolja, migrena
- 2 **PAREZA** nervus facijalis
- 3 **ALERGIJA** smanjenje edema
- 4 **HRKANJA** povećani protok zraka
- 5 **ČELJUSNOG ZGLOBA** jačanje
- 6 **KOŽE I KOSE** bolja prokrvljenost i elastičnost
- 7 **DESNI** bolja prokrvljenost i cirkulacija

NAJSTARIJA CRNOGORSKA ARHIVIRANA VINA

Izvor: Portal Analitika

Najstariji podrum Plantaža – „Lješkopolje“ je renoviran i pretvoren u podrum za odležavanje specijalnih serija vina, kao i za eksperimentalne vinifikacije. U sklopu podruma je i vinoteka koja čuva na hiljade flaša vina probranih berbi sa vinograda Plantaža. Tu je i najstarije vino Plantaža, Lesendro iz 1979. godine. Kako je za Portal *Analitika* kazao **Bojan Gašović**, direktor prerade grožđa i proizvodnje vina i jakih pića, vino koje je poslije skoro četrdeset godina još uvijek pitko i bodro.

Lesendro svjedoči o tome da dugovječnost Vranca još uvijek nije dokučena.

Kako se može pročitati na sajtu Plantaža – za dobro vino je potrebno vrijeme:

„Kada razmišljamo o vinu, uvijek se pitamo: u čemu se sastoji njegova tajna? Šta je to potrebno da neko vino bude zaista posebno? I samo jedno je sigurno, za vino je potrebno – vrijeme! Vrijeme, tokom kojeg će generacije otkrivati tajne svoga podneblja. Svoga parčeta zemlje, ispod svoga parčeta neba. Svoje vinove loze. I svoga vina sa te zemlje. Vrijeme, tokom kojeg će generacije, iz ruke u ruku, jedne drugima predavati svu svoju posvjetećenost i sva svoja saznanja...Saznanja o nebu i suncu, o zemlji i kamenu, o snu i nesanicima, kada se vino rađa. Vrijeme! Za vino je potrebno vrijeme, a Plantaže su vinu poklonile već više od pola vijeka i nekoliko generacija svojih vinogradara, vinara i podrumara koji su učestvovali u stvaranju jedne od najuspješnijih crnogorskih kompanija uopšte.“

Govoreći o arhivskim vinima koje Plantaže čuvaju, **Bojan Gašović** kaže da mali broj vina ima potencijal za dugotrajno čuvanje.

„Ne mogu se mnoga vina pohvaliti da imaju potencijale da se čuvaju dugi niz godina a da i dalje dobijaju na nekom svom kvalitetu. Sada je i strukovno to regulisano da arhivsko vino mora biti barem pet godina staro od momenta berbe, od toga tri godine u flaši. Znači arhivska vina su vina koja se čuvaju preko nekog svog optimalnog potencijala za starenje, a i dalje dobijaju na kvalitetu“, kaže on.

Ne postoji veliki broj vina koji može to starenje, sazrijevanje da istrpi, tako da je to tehnološki zahtjevan proces. Zahtjevan je prije svega zbog toga što znači da se takva vina mogu proizvoditi samo u izuzetnim godinama jer kvalitet arhivskih vina zavisi prije svega od kvaliteta grožđa. Mora biti izuzetna godina za rod grožđa, akasnije

da se podvrgnu tehnološkom procesu proizvodnje da bi se izvukao maksimum, a kasnije da se sve to sačuva u optimalnim uslovima.

Koji su optimalni uslovi za čuvanje vina

Govoreći što se podrazumijeva pod optimalnim uslovima, **Bojan Gašović** kaže da to znači prije svega da to vino nema kontakta sa svjetlošću jer velika količina svjetlosti može negativno da utiče na kvalitet. Zatim važan uslov za čuvanje tih vina je da ne smije biti velikog kolebanja temperatura, u podrumu Plantaža je oko 14 stepeni. Poznato je da kad je i preniska temperatura to vino sporije sazrijeva.

„Sledeća je vlaga kao faktor u sazrijevanju vina. Prostorija u kojoj se čuvaju arhivska vina nose opasnost da ukoliko je vlažnost veća desi se da se čep na flaši rasuši i ako vino dođe u dodir sa spoljnim faktorima ono se kvari. Takođe za kvalitet ovih vina je bitno i da nema nekih izvora vibracija u neposrednoj blizini“.

Flaše moraju obavezno biti položene, i ono što se obavezno radi kod arhivskih vina, na svakih deset godina se promijeni čep. Plantaže koriste najbolji čep koji se može naći na domaćem tržištu, od najkvalitetnije plute, ali nakon deset godina je obavezno na ovim flašama vina promijeniti čep.

Dvije berbe arhivirane

„Plantaže imaju arhivsko vino iz dvije berbe, 1979. i 1984. godine. To je vino napravljeno od grožđa Vranac sa mikro lokaliteta Lješkopolja gdje se nalazio vinograd Plantaža prije podizanja vinograda Čemovsko polje, koji je iz kasnijeg perioda. U podrumima plantaža su ostavljene izvjesne količine vina od berbi Vranca iz tih godina“, kazao nam je **Bojan Gašović** govoreći koja su arhivska vina zastupljena u Podrumu.

Te količine se nalaze u podrumu Plantaža i redovno se provjerava njihovo stanje i kvalitet.

Za flaše vina Lesendro koje se čuva u vinskom podrumu Plantaža, **Gošović** kaže da su sigurno najstarija sačuvana vina Plantaža, ali ne isključuje mogućnost da možda neko na teritoriji Crne Gore u privatnim podrumima možda čuva i neku stariju flašu vina.

U muzeju vina u sklopu podruma Plantaža može se vidjeti i starija flaša Vranca iz 1974. godine koja je starija od Lesendra, ali što se tiče komercijalnog vina koje može da se konzumira i koje zadovoljava količinske standarde,

Lesendro je najstarije arhivsko vino u podrumu Plantaža. Podrum u kome se čuvaju arhivska vina ove godine slavi mali jubilej. Pedeset pet godina postojanja i isti broj berbi u vinogradima Plantaža. Podignut je kao prvi podrum Plantaža 1963. godine, nakon kojeg su podignuta još dva podruma.

Plantaže u tim podrumima i dalje od svake berbe izdvajaju i odlažu izvjesne količine vina za arhiviranje ali ne u smislu prodaje i komercijalizacije, već više zbog praćenja kvaliteta i vršenja analiza kvaliteta vina.

Arhivska vina se ne mogu piti odmah čim se otvore, već imaju određenu proceduru koja se mora sprovesti prije konzumiranja. Za razliku od mladih vina koja se mogu piti odmah nakon otvaranja, arhivska vina prvo moraju da se dekantiraju jer prilikom tog dugog stajanja vina, dolazi do stvaranja taloga.

Zbog toga se prilikom otvaranja flaše arhivskog vina pristupa tom procesu, gdje se tečni dio vina dekantira, gdje to vino dolazi u dodir sa kiseonikom. Pošto je dugo bilo zatvoreno u flaši, samim tim kontaktom sa kiseonikom se oslobađaju arome iz vina i mirisne note tako da ono dobija na svojoj vrijednosti.

Konkretno kod vina Lesendro potrebno je da odstoji tri, do četiri sata u procesu dekantiranja prije nego se konzumira.

„Koliko još može da se Lesendro održava u arhivskom stanju je nepoznanica, ali za sada se odlično drži, prati se njegovo sazrevanje redovno i za sada je u dobroj kondiciji“, kazao nam je **Gošović**, govoreći o kvalitetu Lesendra koje se čuva u podrumu Plantaža.

Lesendo je do sada, samim čuvanjem u flaši dobilo neke, kako stručna lica kažu, tercijalne arome koje ne mogu da se primijete kod vina koja stare do pet godina. Samim tim se stvara jedan specifični, unikatni ukus Vranca koji će svaki istinski ljubitelj vina prepoznati.

Inače, Lesendro se ne nalazi na spisku vina Plantaža u slobodnoj prodaji, već se jedino može probati u restoranima Plantaža, gdje se nalazi u vinskoj ponudi. Cijena mu je oko sto eura, što priznaćete zvuči neobično za domaće prilike. Ali s obzirom da je to, po svim standardima, najstarije crnogorsko arhivsko vino, staro skoro četrdeset godina, zaslužuje svoju cijenu. Što zbog specifičnog unikatnog ukusa Vranca, tako i zbog svoje rijetkosti.

NEVIDLJIVE ŽENE HEROINE

Autor teksta: Renata Bulaić

Drago mi je što sam postala dio ženske priče Crne Gore. Velika je čast u moru velikih heroina biti djelić priče. Ovim putem želim da iskažem poštovanje "Ženi", ma u kojoj ulozi se našla, jer te uloge nije lako nositi ali je mnogo lijepo.

Sigurno je da nije lako odrastati u tradicionalnoj crnogorskoj porodici (njih je puno i zagovornik sam da veliki dio tradicije treba sačuvati) a u isto vrijeme nositi se sa zahtjevima modernog doba. Ima to svoju težinu ali i čar. Ponekad djeluje kao da se borite s vjetrovima ali ne treba odustajati. Čuvajte i njegujte ono što je dobro, a toga ima puno, i usvajajte sve ono što će Vama i okruženju uljepšati trenutke.

Javila se potreba da sa Vama podijelim jedno iskustvo iz koga sam puno naučila. Ista mi mnogo pomaže, uostalom zahvaljujući njima sam postala to što jesam. Biću srećna ako ovo i do Vas dopre onako kako ovakve i slične situacije utiču na mene, a ako ne, barem sam pokušala.

Prije pet mjeseci sam sa svojim starijim sinom pošla u avanturu, tada neizvjesnu, jer nijesam htjela da ide sam. Naime započeo je istraživanje o crnogorskim tužbolicama (zbog obaveza na akademiji). Uz pomoć prijatelja došli smo do divne Dane iz Kolašina, koja nas je preporučila gospođi Milici Milošević, poznatoj crnogorskoj tužilji. Dolazimo do kuće u kojoj živi Milica sa svojom prijateljicom, koju smatra sestrom. Tu su i unuke od prijateljice. Dočekuje nas domaćinska atmosfera tako da i ono malo strahova koji su se javili od nepoznatog nestaju. Sve je podređeno djetetu, tako ga zove Milica, premda se radi o odraslom čovjeku. Za nju su djeca svetinja iako ih nema. Priča Milica mnogo interesantne priče, po koju otuži ali i otpjeva po neku sa posijela. Pokušavam da je priupitam ponešto, ali me odsječeno prekida, naziva me "kvočkom" i opet pažnja na "dijete". Priča ona o velikom broju ljudi koje je sreća. Mnogi su bili časnici i puno dobro je vidjela od njih; ali je bilo i onih koji su je prevarili, negdje duboko povrijedili i iskoristili. Pitam se kako može sve to da priča a osmjeh joj sa lica ne silazi. Došli smo na sat a ostali pet. Želi da opet dođemo, kad

Biografija

Rođena 23. decembra 1972. u Nikšiću u višočlanoj porodici: otac, majka i četiri brata (Radoje, Blagoje, Vukašin i Radenko). Danas udata i živi u višočlanoj porodici sa suprugom i tri sina: Filip, Stefan i Matija. Završila Fakultet za turizam i hotelijerstvo u Kotoru i Francuski jezik i književnost u Nikšiću. Trenutno angažovana na mjestu direktorice JU Narodna biblioteka "Njegoš", Nikšić.

Životni moto: Živjeti otvorenih očiju. Ići kroz život uzdignute glave, vodeći računa kako o sebi, tako i o drugima.

Kako vidite uspješnu ženu

Svaka žena koja je zadovoljna sobom je uspješna žena. Sinonim za uspjeh nije kod svakog isti. Ono što jedne čini srećnim ne znači da je sreća i za druge. Tako je i sa uspjehom. Živjeti život i uživati u datom trenutku je uspjeh bez obzira u kojoj se ulozi nađeš: majka, baka, tetka, domaćica, frizerka, pjevačica, direktorica...

god možemo, a djetetu želi puno sreće u životu i radu uz nadu da mu je barem malo pomogla.

"Odakle joj snaga?" Tog dana se osjećala loše ali nas je ispoštovala. Ljudi su je varali ali su njena vrata i dalje širom otvorena, živi od socijale, ali je zadovoljna jer drugi nemaju ni to (tako ona kaže). Ne zaboravlja odakle je, iako je imala mnogo težak život u toj krševitoj pustari, Sinjajevini. Želja joj je da ode još koji put i osjeti tu gorštačku usamljenost. Mnogo sam naučila od ove divne žene. Vjerovati, prvo u sebe a onda i u druge ljude, tražiti ono najbolje, njegovati ga i umnožavati, pomagati, ali biti srećan dok to činiš.

Šta je drugo život!?

Uživajte u trenutku, pronalazite svijetle tačke u njemu jer mogu biti znakovi koji mogu postati zvjezdani put, nekad posut ružama a nekad trnjem. I to je život. Prisjetite se ruže Malog princa, koja je ličila na stotine drugih ali je ipak bila posebna. Tako je i sa životom. Možda upravo trnje pomaže da sačuvate ono što je lijepo i vrijedno.

ŠKOLA

Autor teksta: Suzana Krunić-Švegić

U njegovom slučaju je ,zaista, bilo teško ići u školu. Nisu to ova naša vremena i nisu to bili gradovi, da gledaš amo -tamo preko ceste ne bi li naišao koji auto ili motor. Ne zadržavaj se ,ne uzimaj ništa od stranaca, ne diži ništa s poda , fuj, zarazit ćeš se. Ima još toga, iako vidimo sebe ,da i mi govorimo to isto svojoj djeci.

Uvijek se sjetim te priče kad počne padati snijeg. Nije to nekoliko pahuljica kao u Dalmaciji. pa se radujemo jedan dan i gotovo. To je Snježurina od snijega ,snježna lavina, a ne Snježna kraljica. Sjetim se i kada čujem kako je ovaj, onaj išao na skijanje. Nekako ,mi zbog te priče izgleda pomodno i zapravo nepotrebno. Jednom sam probala skijati, i ništa posebno.

U ovoj priči sva skijanja, grudanja i snježne radosti dobivaju sasvim drugi zvuk i sliku.

Nekolicina djece u cik zore, gore u planini, na Durmitoru, dižu se iz kreveta i po visokom snijegu, duplo višem od njih, krenuše u školu. Možete li zamisliti? Ne vidi se ništa, ni puta, ni Sunca ni Mjeseca ,još je mrak, ali imaju volju naučiti pisati i čitati, idu, idu, stanu, odmire se i nastave. Ima do Trse šta i hodati kad je suho, a kamoli zimi, na ne znam koliko minusa ,bit će podosta.

Njima nije bilo teško ići u školu, nego doći do škole.

I šta bi se desilo, pričao bi moj stari : -Mi ti, dođosmo, a ono škola završila! – I? pitam ja.

-A, ništa, sutra opet tako!

ČIČAK

Milisav S. Popović

Zamolih praoce da dozvole da pristupim skriptama... da na tren pozajmim svitak... i pokušam da prepričam saznanje o mladiću kog su ljudi, ne vremena, isjekli sekutićima.

* * *

Akana (od roda Tikara) odnjegovali su jagnje i sova. Mati mu bješe slabašna žena, pa je umjesto mlijeka čedu nalivala izdah sopstvene duše u malena usta. Kad je tako konačno presušila... iskapavši i zadnju česticu soka, Akan je stao na noge. Ona je ta koja je svela... *sa slikom u očima kako je kao mati uspjela.* Ožalio majku, smjestio njen pepeo u drvo i svezao lišćem – da uraste u stablo i nastavi da miriše. Sovu spusti na rame, a jagnje uzeo u naručje i pošao da otkriva svijet.

Stopala mu ojačala, tijelo se izvilo u snagu, a oči postale spretno da primijete svaki damar i po mrklom mraku. Samo životinje ostaše onako mlade i sitne, ko prvog dana kad mu ih nebesa podariše.

Prodoše tako decenije, i sad već kao stasit čovjek, Akan se vrati u pređašnje doline. Nastani se blizu majčinog drveta i izgradi prve velike kuće.

Nakon malo dana, dođoše pastiri... zamoliše ga za prenoćište i kap vode. Akan pruži mnogo više. Sova ga ključnu da bude obazriviji, ali jagnje poliza ruku da "baš tako radi!" ... *da samo nastavi.*

Proču se priča od brbljivih pastira, pa ne prođe ni mjesec jutara, kad dođoše razni ljudi sa familijama... i zamoliše čovjeka da se nastane nadomak njegovih divnih kuća. Akan sretan što brojni u njemu vide spasa, izgradi toliko domova, napravi toliko bunara da se uskoro i sa brda mogla vijdeti golema vatra sa načičkanih ognjišta. Sova ga i tada opomenu, šapnuvši mu da malo porazmisli... ali milo jagnje liznu čovjekovo lice i poruči da „sreća tek u darivanju sreću podari“.

Zanemari Akan pticu, dade se na još veće stvari... ogradi seoce, dovuče rala i sam izmetnu zemlju ispod pustinje... tako stvori prve plodnje njive. A onda dođoše

drugi, raznobojni... i među njima gle!, otac pogani – što se ote od njega dok je u majčinoj utrobi sklapao srce od spore želje mile žene bez čovjeka. Sova ga i sada ključnu po glavi, počupa nekoliko pramenova i kriknu da se „ne posveti toj ljudskoj bali!“, ali jagnje nakrivi glavu „bližnjem krv brani da se od istih odmetne... samo ti tako nastavi“.

Zanemari opet dobra duša cvrkutanje, pa poslušaj meket... Primi oca i njegovu drugu familiju. Brojna polubrača i izvanje sestre se smjestiše pod krov najtvrdih kuća... i uskoro tražiše od Akana da im isplete krevete od rskavog pruća. I limun drvo zaželješe... a i više mesa za svaki od obroka.

Sova, skrušena od brige i ka čemu sve to ide – izmače se sa ramena, i po prvi put nakon toliko decenija rastegla krila i smjestila se na granu maminog drveta. Da odatle sa pažnjom nadgleda šta njen ludi Akan dela. A bilo je raznih čuda... išao je od vrata do vrata i ispunjavao želje otromboljenog naroda. Na svaku viku i prozivku bi skakao i donosio dobra koliko je mogao. No ljeta prodoše, Akan se savio... lijeni svijet nije mario. Iskao i zijevao... zahtijevao i pljuvao. Na desetine njih prst nije pomjerilo, a ljutilo se na divnu budalu što više nije onako hitra kako se očekivalo.

Jednom mu tako zatražiše da zaustavi doba monsuna. Otjerali ga od naselja daleko... da hladnoća repom ne dodirne njihova užegla koljena. Dok je promrzao čekao na planini da zgrabi oluju i zaveže oblake, shvati da su mu ruke orapavile... pogleda na janje, ali ne bi više toplokrvne minijature!, već odrta ovca se uplela u sopstvene brabonjke.

Shvati Akan šta je uradio. Puče grom, al u njemu. Spusti se među otimače. Dotjera oluju u svaki dom! Razvali svako ognjište. Nasta cika i vrtutma. Kletve i suze sa svih strana. Ne bi njega više briga – već osta da gleda kako se sve što je tvorio raspada. Rušilo se i odranjalo nekoliko dana... a u zoru poslednjeg pojavi se sunce i čista vedrina. Naslonio se na majčino drvo i prvi put odmorio od sveg tog baleganja. Razbje-

žala se gomila... osta samo hrpa nedovršenih obaveza. Tad mu, nakon gorke dostine vremena, sletje sova i zguči pored vrata. Stara već... ali odvajkada draga.

Izgradi za sebe kuću, domognu se svojih snaga i počeo da živi život po sovinim zahtjevima. Tek mnogo posle, vratiše se po ovcu... i smjestiše je iza ograde, da se malo oporavi od zime i leda, i suludih ideala. Nikad je više Akan ne uze u zagrljaj... ostala je tamo, da preživa i da se od pogrešnih nagona oporavlja.

* * *

Vama, što ste sopstvenoj familiji žrtva... vama, koji život položiste nezajažljivim hidrama... ako ste iskra, postaćete im briga.

Zgaziće vas srkači kičme i mesa... zgaziti, jer im kostima treba premaz od srca. *Samo da što više zlata izvuku iz žila tvog milosrđa.*

Jedno utuvi – dobro se dobrim ne vraća, i u tvojoj žrtvi će uvijek vidjeti krivca.

Zapeci potrebu da si sluga... iscijepaj ulogu da si svemu rešenje, podrška i zakrpa.

Krv više nije dovoljno sveta, niti bitna... ako ti je duša njome izgrebana.

Nije, stvarno nije život čičak... već mnogo ljepša biljka. Samo ti bašta u kojoj si, nije dala da se razlistaš.

Sova nek ti bude učiteljica, a dušebrižno jagnje?... pa, najbolje je kao jagnjetina.

Tamo negdje postoji nebo... i ljudi... koji su tvoja porodica. Moje drvo je prepuno soka od vatre i šumskoginja... dođi, čekam te sa ispruženim rukama.

Tamo gdje smo, tu je tvoja domovina.

VAŠ I MOJ MONTE NEGRO

Autor teksta: Lidija Vukčević

Vi naravno imate vaš a ja svoj Montenegro
 Vaš je u plamtećim jezicima uzdignut do simbola
 U mojem sviću plavičaste zore i gase se u ljubičastim sumracima
 Vi, vi imate svoje drevne metafore za riječi da biste ga opisali
 Ja, ja ga ne pjevam, jer on sam pjeva iz mene svoje napjeve
 Vi, vi mislite da ga poznajete gledajući u drevne mačeve i sablje
 Ja, ja ga vidim u očima svojih predaka i njihovim zavjetima
 Vi, vi fantazirate idući njegovim strmoglavim putevima
 Ja, ja vam kažem za njima su moje baštine i trud mojih praotaca
 Vi, vi ga pohodite snatreći da ga jednom osvojite i imate kao medalju
 Ja, ja ga ne posjedujem jer on ima mene trajnu svoju zatočnicu
 Vi, vi ste njegovi putopisci jer mnoge ste slične krajolike vidjeli
 Ja, ja vam kažem da je neusporediv i ne možete ga omeđiti ničim
 Vi, vi i ne slutite koliko ste ništavnih poredbi izgovorili da biste ga
 ocrtali

Ja, ja ga mogu zazvati u u snu i na javi i ne treba mi metafizika jer
 Moj je Montenegro na njoj sazdan na volji bogova
 Vi, vi ako i imate njegove djevuške nemate snove njihovih mladosti
 Ja, ja se ne bih natjecala s njihovim jezicima u svakoj zmija spi
 Vi, vi se natječete s njegovim mladićima, jer su vam trn u oku
 Ja, ja neću ništa o njima reći jer svaki je nenadmašan i kipti mu
 vino jezikom i jagodicama

Vi, vi lutate jezerima i rijekama svog Montenegra ne biste li pronikli u njihove tajne a ja ću vam reći
 niste doživjeli njegove vihore i čudi im strane

Vaš je Montenegro mjesto čarobno jer brbljate o njemu na koncu putovanja
 Ja ću vam reći da niste iskusili pustolovinu jer ona se pojavljuje u svicima ili
 Mlazevima što ih svitanje prosiplje po bunovnim planinama ili ludom moru
 Vi, vi biste ga najradije uredili svojim zakonima, svrstali ga i u korice knjiga umetnuli
 Ja, ja vam ponavljam, divlja je to krajina, plemenci njom vladaju ne znate im
 Volju niti poznajete ćud

Moj Montenegro zemlja je mojih predaka i postojbina tamnih anđela, skupocjeni konak i rijetka
 mahala i nitko njom ne vlada do bremenita vremena

Vaš je Monenegro zakupnina Zapada što ju uglazbljujete po svojem sluhu
 Moj, moj je Montenegro ovlaš ugođena gitara i njene su strune umorne od nemirnih prstiju
 Ja, ja vam kažem moj je Montenegro zlatna simfonija septembra a vi
 Vi ga slutite u aprilskim akvarelima , vi, vi ga posvajate a ja, ja vam kažem
 Ne možete usvojiti ono što se nasljeđuje, jer moj je Montenegro u plesu
 Mojeg glasa i u gipkim kretnjama mojih sunarodnjaka
 u runu vitoroga i u krik u zvijezde
 Zato, okanite se vaše fantazije, ne ozbiljujte je, vratit će vam se naopaka
 Moj je Montenegro srebrena očevina duhaništa i vinograda,
 Južna bašta puna maslinika i stabala smokava, vaš vaš je šarena razglednica
 Moj moj je Montenegro ljuta rana izgnanstava i prijeka riječ zastala na vrhu usana
 Vaš je Monenegro izvidnica avanturista i petparačka slikovnica
 Moj je Montenegro zemlja lokvanja i mogranja, ćutanja i zebnje
 Vaš taštih varošana i urešenih perjanika
 Jer vi ne znate ništa o modrim nebesima nahija niti o
 Poemi kamena , vi ne poznajete njegove jezike ni šumnost prešućenih kletvi
 Vaš je Montenegro dobro uhranjeni privid a moj je vječna uobrazilja što
 odzvanja s dna plahog srca

STEFAN (STEFANICA) CRNOJEVIĆ

Izvor: Duklja - Zeta - Crna Gora VOJISLAVLJEVIĆI - BALŠIĆI - CRNOJEVIĆI,
napisao Đorđe Borozan

Stefan Crnojević, osnivač dinastije Crnojevića, glavni je akter brojnih dešavanja na teritoriji današnje Crne Gore sredinom XV vijeka u kojima je prostoru Gornje Zete izrastala posebnost Crne Gore, sazdana u borbi protiv pretendenata nad njom, srpskog despota Đurađa Brankovića, hercegovačkog hercega Stefana Vukčića Kosače, Mletačke republike i Osmanske imperije. Pred ovim izazovima i opasnostima, Stefan Crnojević suočavao se sa problemima za koje najčešće nije imao ni materijalne ni ljudske moći. Snalazeći se između sukobljenih strana, načinom koji ga je učinio izuzetno zanimljivom ličnošću, ostavio je dubok trag u crnogorskoj povijesti.

Ovaj romantični, robustni vitez, uporni graditelj i mudri čuvar državnopravne zetske tradicije, pokazao se kao izuzetno vješt političar i diplomata. Čini se da je u istorografskoj procjeni ostao u sijenci svojih sljedbenika, sina Ivana i unuka Đurđa Crnojevića. Upravo stoga, smatramo da je njegovom političkom i ratničkom djelu potrebno posvetiti veću pažnju. On, naime, svojim likom i djelom stoji u pročelju svake priče o dinastiji Crnojević, kao osnivač i graditelj državne tradicije na čijim je temeljima sagrađen osjećaj slobodarstva i otpora koji čini zlatnu nit crnogorskog srednjovjekovlja oslonjenog na ideje i domete dinastije Vojislavljevića i Balšića. Izdvajajući prostor pod nazivom gornja Zeta i pretvarajući ga u temeljno uporište ranije državnopravne tradicije, Stefan Crnojević je saznao njenu posebnost i predao je u nasljeđe, kazujući svojom političkom umješnošću kako se utire put državnoj posebnosti u krajnje nepovoljnim uslovima.

Krajem maja 1453., kada se hrišćanski Carigrad udavio u talasima dolazećeg islama, na prostoru onovremene Crne Gore Stefan Crnojević, u sukobima i saradnji sa Stefanom Vukčićem Kosačom, Mlečanima i despotom Đurđem Brankovićem, sa prostora Gornje Zete vodio je bitke u kojima je ime Gornje Zete, sve poznatije pod nazivom Crne Gore, ulazilo u stranice crnogorske i evropske istorije, postajući simbol očuvanja njenog državnog i nacionalnog identiteta.

Navedena hronika događaja vezanih za upravu Gornjom Zetom vojvode i gospodara Stefana (Stefanice) Crnojevića, pokazuje da je riječ o ličnosti od izuzetnog značaja i osnivaču dinastije Crnojevića.

Stefan Crnojević i Đurđe Kastriot Skenderbeg simbolizuju

srednjovjekovno viteštvo koje je na prostorima zapadnog Balkana, današnje Crne Gore i sjeverne Albanije, ostalo u pamćenju po otporu oluji koja je s istoka dospjela na prostore Balkana i bila velika prijetnja Evropi utonuloj u duhovni i kulturni renesansni preobražaj. U sudaru s islamom, hrišćanstvo – prvenstveno pravoslavno – našlo se pred velikim iskušenjem. Katolička Evropa, bez dovoljno sluha za vapaj pravoslavne Vizantije i balkanskih srednjovjekovnih država, u Đurđu Kastriotu – Skenderbegu, Stefanu i Ivanu Crnojeviću vidjela je izvjesnu nadu zahvaljujući mletačkim providurima koji su slali upozorenja da zvona na uzbuću zvone, ali to za baršunaste renesansne dvorove i papstvo nije bilo dovoljan razlog za organizovan otpor nadirućoj oluji sa istoka.

Ugovor koji je Mletačka republika zaključila sa Osmanom imperijom polovinom aprila 1454. omogućio joj je da uredi odnose od ulaza u Boku kotorsku do Bojane, da otkloni opanosti i pretenzije sultanovog štićenika hercega Stefana Vukčića Kosače na Gornju Zetu i omogući zetskom vojvodi Stefanu Crnojeviću da legalizuje mletačku zaštitu nad oblašću kojom je upravljao.

Sporazum koji je zaljučen u Vranjini 6. septembra 1455. između Stefana Crnojevića u ime "zetskog zbora" kojeg su činili predstavnici 51 "družine ili opštine" i Zuana Bolanija o prihvatanju mletačke vlasti "bez ikakve prinude" uz obavezu ratovanja za Republiku do Lješa i Zadrime, dokle se protezala mletačka vlast, uz prihvatanje poreskih obaveza kakve su bile u vrijeme Balšića i mletačku spremnost da prizna nadležnost zetskog mitropolita, govore o prvom uzajamnom i samostalnom pravnom pravnom aktu kojim se izražava nastavljanje državnopravne tradicije iz vremena dinasta Balšića.

Iako su ovim sporazumom regulisani odnosi između Mletačke republike i gornjozetskog vojvode i ratničkih družina, u realnosti ova mletačka zaštita bila je samo nominalna. Ovim sporazumom Stefan Crnojević postao je gospodar Gornje Zete, tako da od njega počinje dinastička loza Crnojevića.

I u Albaniji su mletačke vlasti zaštitu svojih posjeda uredile sporazumom sa Đorđem Arijanitom Komninom, imenujući ga za vojvodu od Drača do Skadra uz godišnju platu od 300 dukata. Međusobne obaveze podrazumijevale su i da svojim postupcima poštuje vojvodsku čast "veličanstvenog

Stefana Crnojevića", što upravo kazuje o vrlo povoljnom odnosu Republike prema Crnoj Gori i njenom gospodararu.

Za vrijeme Stefana Crnojevića nije zapamćen nijedan veći napad osmanske vojske na Crnu Goru. Jedino su iz Meduna, kojeg je despotov zapovjednik Miloš predao Turcima, vršeni povremeni pljačkaški upadi. U namjeri da pomogne svom zetu, Skenderbeg je jula 1457. tražio od mletačkog Senata prelaz preko mletačke teritorije na prostore Gornje Zete, ali dozvolu nije dobio.

Padom Smedereva 1459. završila se srednjovjekovna istorija Srbije. Crna Gora je tokom druge polovine XV vijeka u prostoru poznatom pod nazivom Gronja Zeta, kasnije nazvanim Stara Crna Gora, baštinila srednjovjekovne državotvorne tradicije, vezujući se za evropski, mediteranski i balkanski prostor svojim ukupnim političkim nacionalnim i vjerskim bićem.

Do većih opasnosti po Crnu Goru od osmanskih napada moglo je doći od početaka mletačko-osmanskog rata započetog sukobom u Moreji i pada Bosne 1463. godine. Ipak, zetski gospodar uspio je očuvati dobre odnose sa Mletačkom republikom. Na robe nabavljene u primorskim gradovima nije plaćao carine, koristio je stare solane u Grbaljskom polju, uspješno je rješavao granične sporove prema Budvi i sa Ratačkom opatijom i jedino je sa kotorskim vlastima dolazio u česte sporove oko zaposjednutih posjeda iznad Grblja. Stoga je kotorski providur, kako se navodi u dokumentima zabranio prevoz oko 400 stari žita, koje je u vrijeme opšte oskudice uputio svom zetu Đerđ Skenderbeg. Posredujući u tom sporu, Vijeće desetorice u januaru 1464. poništilo je ovu zabranu, podsjećajući kotorskog kneza na zasluge koje je Stefan Crnojević u

ranijim slučajevima učinio Republici. Kako je ovo posljednji podatak iz mletačkih izvora, pretpostavlja se da je Stefan Crnojević umro te 1464. ili tokom 1465. godine. Sahranjen je na ostrvu Kom na Skadarskom jezeru u porodičnoj grobnici.

Ukupnim djelovanjem Stefan Crnojević je znamenita ličnost crnogorske istorije, osnivač dinastije koji je "u zaleđu mletačkih primorskih gradova", današnjeg crnogorskog primorja u nasljeđe svom sinu Ivanu ostavio "sazdanu i prilično samostalnu državu".

Svakako, najveći uspjeh Stefana Crnojevića je u tome što je uspio da probudi kolektivnu svijest i poveže ratne družine i katunske zajednice, teritorijalizovane na području Gornje Zete i na taj način započeo proces formiranja države. Sa osamostaljenjem prostora Gornje Zete otpočela je sve češća i trajna primjena naziva Crna Gora kao teritorijalno-političke cjeline. Zapravo iz takve zajednice izrastao je novi društveni sloj sa obilježjima sitnog ratničkog plemstva, pronijari iz vremena Balšića i Crnojevića koji se u Vranjinskom ugovoru iz 1455. pominju u vezi sa zahtjevima mletačkim vlastima "da zadrže iste običaje koje su imali u vrijeme gospodina Balše". Uostalom, logična je pretpostavka da su i vlastelinska porodica Crnojevića, kao i ranije Balšići, izrasli iz starješinskog sloja poluvojničkih katunskih zajednica.

Stefan Crnojević ostavio je svom nasledniku zajednicu koja je već bila duboko ukorijenjena u narodnu tradiciju. Njegov sljedbenik prolazio je kroz slična i teža iskušenja, održavajući po svaku cijenu prepoznatljivi državni subjektivitet Crne Gore.

БѢ ИМЕ ОЦА И СИНА И СВЕТОГА ДОУХА.

Обештава се Радичъ и Стѣпанъ Црѣнојевики съвомиъ братию своѣмиъ славномуу градуу Доубровникоу, кнезоу и властеломъ доубровчъскимъ и людемъ града Доубровника:

I. да смо нухъ срьдчини прѣятелне и братна и да прѣгмо градуу Доубровникоу и всакоимуу доубровчъскоумоу чловѣкоу на всакомиъ мѣстѣ и да нухъ бранимо и обароимо нухъ трѣгъ кон ходи по нухъ земли и гдѣ мороремо досечи:

II. да ходе по наше земли свободно безъ забаве и да не пристанемо никоууре тко би ми хотѣлъ зло оучинити, паче, ако оувѣмо, тко би намъ хотѣлъ зло оучинити, да намъ навѣстимо и прѣповѣмо како брати и срьдчнимиъ прѣятелемъ.

И се рѣчи затврѣдоимо нашомъ печатню.

Povelja

RADIČ I STJEPAN CRNOJEVIĆ

prije 1396.

U ime oca i sina i svetoga duha.

Obšestva se Radič i Stjepan Crnojević sa svom bratiju svojem slavnom gradu Dubrovniku, knezu i vlastelom dubrovačskim i ljudem grada Dubrovnika i vsakomu dubrovačkomu človjeku na vsakom mjestu, i da ih branimo i obarujemo njih trg, koji hodi po njih zemlji i gdje možemo doseći, da hode ponašoj zemlji slobodno bez zabave i da ne pristanemo nikome, ko bi ih hotijel zlo učiniti, pače ako uvjemo ko bi im hotijel zlo učiniti, da im navijestimo i prepovjemo kako brati i srdačnim prijateljem.

I se riječi zatvrđujemo nešom pečatiju.

(St. Novaković, n.d. 211, 212; Godinu izdanja odredio Fr. Miklosich, *Monumenta serbika* 566, u spisu *Die Serbischen Dynasten Crnojević*, Wien 1866, s. 40)

UKUSI CRNE GORE

Izvor: Ukusi Crne Gore

Njoke sa mendulama

Sastojci:

- krompir (kuvani).....400 g
- brašno.....200 g
- jaja (žumanca).....2 komada
- prašak za pecivo.....1/2
- kravlji sir.....50 g
- sušeni mljeveni hljeb.....50 g
- bademi.....20 g
- kora limuna
- maslinovo ulje.....2 kašike
- so

Priprema:

Kuvani ili pečeni krompir prohladiti, odstraniti ljusku i usitniti.

Prosijanom brašnu dodati rendanu koru limuna, dio maslinovog ulja, sir, so, dio usitnjenog sušenog hljeba, pa spojiti sa krompirom i mućenim jajima. Tijesto ostaviti kratko da odstoji.

Mendule popariti - odstraniti ljusku i isjeći na listiće.

Tijesto oblikovati u njoke. Kuvati u kipućoj slanoj vodi, ocijediti i ostaviti kratkok da odstoji. Na zagrijanom maslinovom ulju propržiti kratko listiće badema. Usitnjenim mrvicama preliti njoke.

Košet u tijesto

Sastojci:

- košet.....2 kg
- brašno.....800 g
- prašak za pecivo.....2 kesice
- jaja.....2 komada

Priprema:

Izvaditi kosti iz ovčijeg košeta i skuvati ga do 70 odsto. Ohladiti. U prosijano brašno dodati prašak za pecivo i malo soli. Umijesiti tijesto i ostaviti ga da se odmori 15 minuta. Od tijesta oklagijom razvući jufku debljine-pola centimetara. Na to postaviti košet i umotati ga u tijesto. Umotani košet premazati žumancetom i ukrasiti kaiševima tijesta i kružićima.

Košet peći u zagrijanoj rerni na 180 stepeni 40 - 50 minuta, da dobije zlatnožutu boju. Pečeni košet sjeći poprečno na parčad i servirati na toplom tanjiru, uz prilog po želji.

Gostovanje NZC Rijeka u Viškovu

NZC Rijeka - Nova godina i Božić

Dokumentarni film u Crnogorskom domu

Ne (otkriveno) blago Crne Gore

TRADICIONALNO BLAGDANSKO DRUŽENJE U
CRNOGORSKOM DOMU U ZAGREBU

